

pcohs

Bestuursverslag 2018

Het afgelopen pad

ter identificatie

VAN REE ACCOUNTANTS

INHOUDSOPGAVE

Pagina:

Bestuursverslag:

Algemeen instellingsbeleid	6
Financieel beleid	52
Continuïteitsparagraaf	57
Verslag toezichthoudend orgaan	48
Kengetallen	60

Jaarrekening:

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	65
Geconsolideerde Balans per 31 december 2018	70
Geconsolideerde Staat van baten en lasten 2018	71
Geconsolideerd Kasstroomoverzicht 2018	72
Toelichting op de te onderscheiden posten van de geconsolideerde balans	73
Toelichting op de te onderscheiden posten van de geconsolideerde staat van baten en lasten	76
(Voorstel) bestemming van het resultaat (geconsolideerd)	80
Enkelvoudige Balans per 31 december 2018	81
Enkelvoudige Staat van baten en lasten 2018	82
Enkelvoudig Kasstroomoverzicht 2018	83
Toelichting op de te onderscheiden posten van de enkelvoudige balans	84
Toelichting op de te onderscheiden posten van de enkelvoudige staat van baten en lasten	87
(Voorstel) bestemming van het resultaat (enkelvoudig)	91
Gebeurtenissen na balansdatum	92
Verbonden partijen	93
Verantwoording subsidies	94
WNT-Verantwoording 2018	95
Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	101
Ondertekening door bestuurders en toezichthouders	102

Overige gegevens:

Statutaire bestemming van het resultaat	104
Gegevens over de rechtspersoon	105
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	106

Bijlagen:

OCW-bijlage	112
Reserves en voorzieningen per kostenplaats	113
Staat van baten en lasten 2018 per kostenplaats	116

Inhoudsopgave

Leeswijzer	4				
Voorwoord	5				
Hoofdstuk 1. Missie, waarden en doelen	6				
Missie	6				
Visie	6				
Waarden	6				
Voortgang speerpunten					
Strategisch beleidsplan 2015-2019	7				
Hoofdstuk 2. Bestuur en organisatie	8				
Scholen	8				
Aannamebeleid	8				
Overzicht scholen	8				
Onze scholen en het aantal leerlingen	9				
Overzicht peuterspeelzalen	10				
Onderwijshuis	10				
De Medezeggenschapsraad (MR)	10				
De Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad (GMR)	10				
Bestuur	10				
Organisatie en toezicht	10				
Bestuursactiviteiten Stichting PCOHS in 2018:	13				
Samenstelling bestuur Stichting PCOHS	14				
Vertrouwenspersonen	14				
Organisatiegegevens	14				
Organisatiegegevens peutersopvang	16				
Hoofdstuk 3. Organisatorische ontwikkelingen	17				
Belangrijke ontwikkelingen in 2018:					
Klachten en klachtafhandeling	17				
Voorbereiding strategisch beleidsplan/koersdocument	17				
Directiegesprekken	17				
Jaarplan	18				
Financiën	18				
Personeel	19				
Website en logo	19				
Beleidsdocumenten	19				
Afgesloten contracten	19				
Leren loont/Carnegie Rotterdam	19				
Hoofdstuk 4. Ontwikkelingen onderwijs	20				
Cllo	20				
Inspectietoezicht	20				
Passend onderwijs	20				
Schoolondersteuningsplan	20				
Arrangementen	20				
Doorverwijzingen	20				
Hoofdstuk 5. Ontwikkelingen per school					
Hildegartschool	24				
Heijbergerschool	24				
Emmaschool	26				
Goede Herderschool	28				
	30				
Hoofdstuk 6. Personeel					
Personeelsopbouw	32				
Arbo	32				
Ziekteverzuim, zwangenschaps- en ouderschapsverlof	33				
Vervanging bij verzuim	33				
Functiemix	33				
Hoofdstuk 7. ICT	35				
Praktische invulling	35				
Hoofdstuk 8. Huisvesting	36				
Afscheid bestuurder huisvesting	36				
Nieuw in 2019: de facilitair-/huisvestingscoördinator	36				
Huisvesting bestuurskantoor	37				
Huisvesting Emmaschool	37				
Huisvesting Goede Herderschool	37				
Huisvesting Hildegartschool	37				
Huisvesting Heijbergerschool	37				
MOOP (Meerjaren Onderhoudsprognose)	37				
Hoofdstuk 9. Financiën	38				
Balans	38				
Staat van baten en lasten	38				
Resultaat	38				
Kenngetallen	40				
Reserves	40				
Verantwoording besteding werkdrukmiddelen	40				
Prestatieboxmiddelen	41				
Treasuryverslag	41				
Hoofdstuk 10. Toekomstvisie en risicobeheersing					
Aandachtspunten 2019	42				
Meerjaren begroting 2019 – 2022	44				
Risicobeheersing	44				
Risicoanalyse	45				
Hoofdstuk 11. Verslag toezichthouder	49				
Hoofdstuk 12. Jaarrekening	50				

Leeswijzer

U heeft het Bestuursverslag 2018 van de Stichting Protestants-Christelijk Onderwijs Hillegersberg-Schiebroek (PCOHS) geopend. Deze gewaardeerde jaarrekening bevat een volledig verslag van onze activiteiten en resultaten in 2018.

Met dit bestuursverslag leggen wij verantwoording af aan de medewerkers, de medezeggenschapsraden, de Gemeente Rotterdam, het Samenwerkingsverband PPO, de ouders en andere belanghebbenden. Het bestuur vindt een bestuursverslag vanzelfsprekend, omdat het zich publiekelijk wil verantwoorden. Met een moderne en uitnodigende vormgeving probeert het bestuur het lezen ervan laagdrempelig te maken.

Hoofdstuk 1 beschrijft de missie, de visie en de doelen die we nastreven voor 2018. In hoofdstuk 2 wordt onder andere de structuur van Stichting PCOHS toegelicht.

Hoofdstuk 3 belicht de organisatorische ontwikkelingen. Relevante onderwijskundige ontwikkelingen op schoolniveau komen in hoofdstuk 4 aan bod. In hoofdstuk 5 delen de individuele scholen hun verhaal.

Hoofdstuk 6 betreft ons personeel en het bijbehorende personeelsbeleid. Hoofdstuk 7 gaat in op ICT. Hoofdstuk 8 beschrijft wat er is

gerealiseerd op het gebied van huisvesting. Hoofdstuk 9 geeft het financiële verhaal van PCOHS weer. In hoofdstuk 10 kijken we naar de toekomst en ons nieuwe motto 'de paden af, de toekomst in'. Na hoofdstuk 10 volgt de Jaarrekening 2018. Deze is conform regelgeving opgesteld en voldoet aan alle door OC&W opgelegde voorwaarden.

Er is ook een (digitale) publiekversie van dit bestuursverslag beschikbaar. Deze verkorte versie met de hoofdlijnen is speciaal voor ouders en andere geïnteresseerden. U vindt deze publiekversie onder andere op pchos.nl

Voorwoord

Voor u ligt het vernieuwde bestuursverslag van de stichting PCOHS. Nieuw in vorm, maar ook organisatorisch zijn er de nodige veranderingen. Zoals een nieuwe directeur-bestuurder, na veel jaren van stabiel bestuurderschap door dhr. H.A. Diemer. Daarin zijn stevige fundamenten voor een hoge mate van kwaliteit in de Emmaschool, de Hildegaert, de Heijberg en de Goede Herderschool gelegd. Wij stellen vast dat de stichting op financieel gebied solide en voldoende weerbaar is. De stichting voldoet ruim aan de landelijke financiële normen voor onderwijsorganisaties en is voorbereid op de toekomst.

Een toekomst die we met vertrouwen en met enthousiasme tegemoet treden en die ongetwijfeld de nodige veranderingen zal brengen. Veranderingen op allerlei gebied. In 2018 is bijvoorbeeld onderzocht hoe we optimaal kunnen besturen. De uitvoerend en toezichthoudende bestuurders hebben besloten dat de veranderende tijd vraagt om een nieuwe koers. Er is daarom een nieuwe voorzitter benoemd voor het bestuur. En er is een aanzet gedaan om het bestuursmodel te vormen tot een college van Bestuur met een flaad van Toezicht. Deze wijzigingen van bestuursvorm en van de statuten zullen in 2019 verder worden ontwikkeld.

In 2018 is het oude strategisch beleidsplan geëvalueerd. Met trots kunnen we stellen dat alle doelen uit het plan zijn behaald. Het schooljaar 2019-2020 gaan we in met een nieuw koersdocument, met als titel 'De paden af, de toekomst in'. Want juist als onderwijsinstelling moet je immers blijven groeien, blijven ontwikkelen en de gebaande paden durven verlaten. De opdracht die we hebben, wordt steeds belangrijker en vraagt grote inzet van alle betrokkenen. Er zijn binnen onze scholen al prachtige voorbeelden van leerkrachten en leerlingen die op een creatieve manier aan de slag zijn met hun opdracht. Dat maakt ons trots. Maar we zien ook dat de maatschappelijke thema's van dit moment een groot beroep doen op de pedagogische competenties van leerkrachten en op hun vermogen om leerlingen zich te laten verplaatsen in elkaars perspectieven.

Op deze plaats willen wij daarom alle medewerkers bedanken voor hun inzet. Ook danken we de medezeggenschapsraden voor hun bijdrage aan het functioneren van de stichting.

En tot slot danken we de ouders die hun kinderen aan ons hebben toevertrouwd en ons op allerlei manieren ondersteunen.

Annelies van Dijk-Freeke
Directeur-bestuurder

Kees de Jongh
Voorzitter Stichting PCOHS

ter identificatie
VAN REE ACCOUNTANTS

Hoofdstuk 1. Missie, waarden en doelen

De Stichting PCOHS wil optimale ontplooiingskansen voor alle kinderen. Maar elk kind is anders. Daarom worden binnen de scholen passende leerroutes aangeboden, zodat alle kinderen zich maximaal kunnen ontwikkelen. Binnen de **verschillende** scholen. Want het bestuur stimuleert de diversiteit tussen de scholen onderling. Binnen het stichtingsbrede kader kan en mag elke school dus eigen accenten leggen. Zo ontstaat een breed en divers aanbod voor ouders én kinderen.

Missie

De Stichting Protestantisch-Christelijk Onderwijs Hillegersberg-Schiebroek biedt haar leerlingen hoogwaardig, eigenwijs onderwijs. Daarbij hechten we sterk aan de overdracht van waarden en normen, zoals deze verankerd zijn in onze christelijke traditie. Kernbegrippen zijn daarbij: Respect, naastenliefde, gerechtigheid, hoop en vertrouwen.

Visie

De basis voor het leerproces wordt gelegd op onze scholen. In deze snel veranderende tijd vraagt dat een extra uitdaging. We willen de leerlingen de juiste kennis en vaardigheden bijbrengen om succesvol de wereld van de toekomst te betreden. Die wereld zal, net als nu, vragen om zelfstandige en stabiele wereldburgers, vooral ook om personen die geleerd hebben dat het welzijn van hun naaste ook hun expliciete verantwoordelijkheid is. En dat het zorgvuldig omgaan met de omgeving bijdraagt aan een betere wereld.

Waarden

De basisscholen van de Stichting PCOHS werken vanuit de protestants-christelijke levensovertuiging. Wazelijk hierbij is de oriëntatie op de Bijbel en met name het evangelie van Jezus Christus als norm en uitgangspunt van denken en handelen, waarbij we rekening houden met en respect hebben voor verschillende levensbeschouwelijke achtergronden.

Voortgang speerpunten

Strategisch beleidsplan 2015-2019
Ons strategisch beleidsplan 2015-2019 heeft als ondertitel: 'werken aan de toekomst van kinderen'.
De afgelopen vier jaar hebben we in dat kader de focus gelegd op de mensen in de organisatie. We hebben meetbare gemeenschappelijke ontwikkelingsdoelen geformuleerd en behaald.
Daarnaast zijn resultaatafspraken vastgelegd op het gebied van onderwijs en ondersteuning en de organisatie, met name op het instellen van 4 voorscholen.
De huisvesting moest in orde zijn, en via een Plan Do Check Act-aanpak is een slag gemaakt in het transparanter maken van de financiën.
Een ander doel was het 'in control zijn op diverse vlakken'. Ook dat is behaald. Al hebben de opbrengsten van de scholen, het personeels- en financiële beleid en het onderwijsbeleid de nodige aandacht gevraagd.

Ambities strategisch beleidsplan 2015-2019

Mensen	Gemeenschappelijk doel	Interne audit gericht op kwaliteit
	Strategisch personeelsbeleid	Prof. ontwikkelen gericht op SB/BB/VB
	Leren van en met elkaar	
Onderwijs en ondersteuning	Onderwijs en leermiddelen	Leren vanuit veiligheid
Organisatie	Ondersteunende processen op orde	4 voorscholen
Externe partijstakeholders	Inspectie norm wordt gehaald. Ambitiesniveau hoog	Ouderbetrokkenheid vergroten
Huisvesting	Huisvesting is op orde en leermiddelen 21e eeuw	Ten dienste staan van de gemeenschap
Financiën	Transparantie m.b.t. kaders. Sprake van planning en control in brede zin. Gelden moeten zoveel mogelijk het primaire proces ten goede komen	

ter identificatie

VAN REE ACCOUNTANTS

Hoofdstuk 2. Bestuur en organisatie

De Stichting PCOHS ziet haar scholen als een omgeving waar leerlingen, maar ook ouders en personeel met en van elkaar leren. Samen leggen we de basis voor een omgeving waarin kinderen zich kunnen ontwikkelen tot evenwichtige volwassenen. Een omgeving waar gespeeld, gewerkt en geleerd wordt op basis van gelijkwaardigheid, wederkerigheid, duidelijkheid, structuur, transparantie, een positieve houding en ambitie.

Scholen

De Stichting PCOHS is het bevoegd gezag van vier basisscholen: de Goede Herderschool, de Emma-school, de Hildegaertschool en de Heijbergerschool, allemaal gelegen in de Rotterdamse wijk Hillegersberg-Schiebroek. Elke school heeft een directeur en een adjunct-directeur. De schooldirecteur heeft de algehele leiding over de school en legt over het totale functioneren van de school verantwoording af aan de directeur-bestuurder.

Op onze vier basisscholen met in totaal zes locaties krijgen dagelijks ongeveer 1600 leerlingen onderwijs van 176 personeelsleden. In elk van de vier scholen is ook een peutergroep ondergebracht. De peutergroepen van de Emma-school, de Heijbergerschool en de Goede Herderschool vallen onder de Stichting Peuterspeelzalen Hillegersberg-Schiebroek. Bij deze stichting staan 108 peuters ingeschreven. De peutergroep op de Hildegaertschool wordt verzorgd door Kinderopvang Zus en Zo.

Aannamebeleid

PCOHS scholen verzorgen hun onderwijs op protestants-christelijke grondslag. Alle kinderen, ongeacht hun religieuze of culturele achtergrond, zijn van harte welkom op de scholen. De uitgangspunten van de school moeten uiteraard gerespecteerd worden en de kinderen nemen deel aan alle in de school gebruikelijke activiteiten.

Overzicht scholen

Emmaschool (IOMZ) Hilleniussingel 23 3054 EX Rotterdam 010-4189053	Kerkstraat 41 010-4189053	Adr. v.d. Doelstraat 15 010-4189053	Goede Herderschool (TICJ) Kastanjeplein 6 3053 CD Rotterdam 010-4189579	Heijbergerschool (O4TT) Heijbergstraat 2-4 3055 PP Rotterdam 010-4182199	Hildegaertschool (OIXU) Debusylaan 11 3055 TE Rotterdam 010-4180049
---	------------------------------	--	--	---	--

Leerlingenaantal 1 oktober												2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
OIXU	Hildegaert	OB	205	212	223	208	203	200	186	183	185									
			215	211	203	203	206	215	225	219	211									
O4TT	Heijberg	OB	420	423	426	431	409	415	411	402	396									
			187	183	201	187	200	202	181	181	181									
			169	182	185	204	214	202	216	210	204									
			366	365	396	391	414	404	397	391	385									
IOMZ	Emma	OB	241	263	273	233	242	226	232	212	212									
			207	220	219	243	242	256	256	256	256									
			448	483	492	476	484	482	488	468	468									
			125	140	148	154	181	143	148	153	152									
TICJ	GHS	OB	117	116	124	125	114	125	126	127	126									
			242	256	272	279	275	266	274	280	279									

Het aantal leerlingen op 1 oktober 2018 vormt de grondslag voor de bekostiging voor het schooljaar 2018 - 2019.

Overzicht peuterspeelzalen Emnapeterspeelzaal Adr. v.d. Doeslaan 15 3054 EA Rotterdam 010-4189053	Peuterspeelzaal Kastanjeplein Kastanjeplein 6 3053 CD Rotterdam 010-4189579	Peuteropvang De Speeltuin Heijbergsstraat 4 3055 PP Rotterdam 06-41459355	Peuteropvang Terra* Debusylaan 11 3055TE Rotterdam 06-57271299 *Verzorgd door externe partij
--	--	--	--

onze eigen belangen.
In het Onderwijshuis is het bestuurskantoor van Stichting PCOHS gevestigd. Het Onderwijshuis is ook een plek voor studenten die ver weg wonen en bewust kiezen voor onderwijs in de stad Rotterdam. Ze krijgen bij ons een slaapplek en een fiets om de stage dagen op een van onze scholen te kunnen uitvoeren.

De Medezeggenschapsraad (MR)
Eik van onze scholen heeft een eigen medezeggenschapsraad (MR). Via deze MR hebben ouders en personeel invloed op het schoolbeleid, zoals geregeld in de Wet Medezeggenschap Scholen (WMS). De primaire gesprekspartner van de MR is de directeur van de school.

De Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad (GMR)
De gemeenschappelijke medezeggenschapsraad behandelt de onderwerpen van school overstijgend belang. Hier is de directeur, bestuurder de vertegenwoordiger van het bevoegd gezag. In 2018 was de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad van Stichting PCOHS als volgt samengesteld:
mevr. J. Lans (voorzitter),
personeelslid Emmaschool
personeelslid Goede Herderschool
mevr. J. Kersbergen,
personeelslid Heijbergschool
mevr. I. Blok,

Onderwijshuis
Het Onderwijshuis Rotterdam is een initiatief van Stichting PCOHS waarbij innovatie en het verbinden van onderwijsmensen centraal staat. We zoeken er naar creatieve ideeën, we vergaderen, we organiseren kleinschalige masterclasses, we luisteren naar elkaar en we delen met elkaar. We willen graag innovatief zijn, elkaar leren begrijpen en zoeken naar nieuwe mogelijkheden om het onderwijs in Rotterdam te ontwikkelen. Het onderwijs staat centraal en daarmee zoeken we met elkaar hogere belangen dan

personeelslid Hildegaertschool
dhr. J. Delfos,
ouder Hildegaertschool
dhr. M. Olliefers,
ouder Heijbergschool
mevr. S. van Bladeren,
ouder Emmaschool
dhr. F. Roos,
ouder Goede Herderschool

Bestuur
De stad Rotterdam telt voor het primair onderwijs vijf grote schoolbesturen en vijftien kleinere. De Stichting PCOHS is de kleinste van de grotere besturen. Alle schoolbesturen voor primair- en voortgezet onderwijs in Rotterdam zijn verenigd in FOKOR (Federatie Onderwijskoepeels en Openbaar Onderwijs Rotterdam). In 2018 is echter besloten deze overkoepelende organisatie te ontmantelen. FOKOR bestaat nog wel, maar heeft een andere betekenis gekregen.

Organisatie en toezicht
De Stichting PCOHS is lid van de branche organisatie voor het primair onderwijs, de PO Raad. Als lid van de PO Raad handelt het bestuur conform de Code Goed Bestuur. In deze Code Goed Bestuur hebben de leden van de PO-Raad vastgesteld wat zij verstaan onder goed bestuur. Het bestuur hanteert de Code Goed Bestuur 2011. De Code Goed Bestuur 2017 zal worden gehanteerd, in

ter identificatie
VAN REE ACCOUNTANTS

**Respect, hoop,
naastenliefde,
gerechtigheid
en vertrouwen**

samenhang met het vormgeven van een nieuw bestuurs-statut. Sinds 2011 is bij de Stichting PCOHS sprake van scheiding tussen uitvoerend en toezichthoudend bestuur. Er is destijds gekozen voor het zogenaamde one-term model. Een bestuur, waartinnen de bestuursleden of uitvoerend of toezichthoudend zijn. De uitvoerend bestuursleden zijn de directeur-bestuurder en de bestuurder bouwzaken.

De bestuurder bouwzaken heeft geen dienstverband, maar vervult deze taak op vrijwillige basis.

Het toezichthoudend deel van het bestuur controleert of de gemaakte afspraken worden nagekomen, stelt het strategisch beleidsplan vast, evenals de begroting en de jaarrekening. Bovendien treedt het toezichthoudend deel van het bestuur op als werkgever van de directeur-bestuurder.

De toezichthoudende bestuurders zijn ouders van leerlingen, die onbezoldigd hun bijdrage aan het bestuur leveren. In het kalenderjaar 2018 is ervoor gekozen om een voorzitter te benoemen die een vergoeding krijgt voor zijn werkzaamheden. Tijdens de reguliere bestuursvergaderingen komen de diverse aspecten van het toezicht houden aan de orde. Dit gebeurt aan de hand van een vastgesteld jaarrooster. De voorzitter heeft regelmatig afstemmingsoverleg met

de directeur-bestuurder. De besluitvorming tot goedkeuring van de jaarrekening en het bestuursverslag 2017, de begroting 2018 en de meerjarenbegroting, de benoeming van de externe accountant en de benoeming van nieuwe leden zijn onderwerpen waarover de toezichthouders zich in 2018 hebben gebogen.

Bestuursactiviteiten Stichting PCOHS in 2018:

Het bestuur van Stichting PCOHS is in 2018 tien keer in een formele vergadering bijeen geweest, waarvan eenmaal met de accountant. De vergaderingen werden telkens bijgewoond door de uitvoerend bestuursleden. Op de agenda stonden onder andere:

- Het vestigen van het bestuurskantoor buiten de Ennasschool.
- Vanaf mei 2018 is er een klein pand betrokken in Terbrugge en vanaf augustus 2018 een naastgelegen pand.
- Professionalisering ICT.
- Ondervijlinnovatie & leren.
- Directeur Theo Hofstra heeft een presentatie gegeven over zijn masterthesis 'Hoe sporen schoolbestuursleden en schoolleiders?'.
- Werving nieuwe voorzitter. Hij/zij zal de voorzittersrol krijgen.
- Vaststellen jaar- en bestuursverslag 2017. De Stichting PCOHS is financieel gezond, de vermogenspositie is uitstekend en het begroot verlies is niet gehaald.
- Advies van Van Ree accountants met betrekking tot 'Juridische organisatie en aansprakelijkheid'.
- GMR.
- Huisvesting en MJOOP.
- AVG. Het actieplan is afgerond en we zijn aangesloten bij SIVON. Een functionaris gegevensbescherming (FG) zal worden aangesteld via deze coöperatie.
- Kwartalaanpak van de directeur-bestuurder.

Samenstelling bestuur Stichting

PCOHS

mevr. E.A. van Dijk-Freke
Directeur-bestuurder
Benoemd per 1 januari 2018

Dhr. A.M.J. van Lieshout
Uitvoerend bestuurder
Benoemd per 1 november 2000
Portefeuille huisvesting
Nevenfuncties:

DGA advies en interim-bureau AM/
FM BV (in afbouw vanwege
pensioenering)

Commissaris Ten Kate Beheer BV
in Hoogeveen

Commissaris Ciliam Beheer BV
in Tiel

Commissaris Insteede BV

Mevr. Rianne Ruit
Voorzitter stichting PCOHS tot 14
april 2018

Benoemd per 27 april 2012

Nevenfuncties:
Directeur Stichting BeterKeten

Voorzitter Raad van Toezicht
Kinderopvang Ambacht

Lid bestuur Samen 010

Mevr. Nora Booi
Toezichthoudend bestuurder tot 1
augustus 2018

Benoemd per 1 september 2008

Nevenfuncties:
Directeur Onderwijs Stichting
Rijndende School

Mevr. Margreet Auw-Yang Rolie
Toezichthoudend bestuurder

Benoemd per 1 november 2017

Nevenfuncties:
Juridisch adviseur, gemeente
Rotterdam

Lid bezwaarschriftencommissie
Leidschendam-Voorburg

Dhr. Dennis Barendse
Toezichthoudend bestuurder en
tevens voorzitter van 14 april 2018 tot
1 augustus 2018

Benoemd per 22 april 2015

Nevenfuncties:
Projectmanager KWD

Voorzitter van de Vereniging van
Eigenaren Ganzerik 1

Dhr. Ajo Klijnsmit
Toezichthoudend bestuurder

Benoemd per 1 november 2017

Nevenfuncties:
Pianoloog - Gemeente Rotterdam

Ouderling/bestuurlid - Protestantse
Kerk Nederland, Hervormde
Gemeente Rotterdam Centrum

Dhr. Kees de Jongh
Voorzitter van de Stichting PCOHS

Honorerend valt binnen de norm van
VTOI en bedraagt € 6.000,- per jaar.

Benoemd per 1 augustus 2018

Nevenfuncties:
Vereniging Christelijk Onderwijs

Papendrecht - Sliedrecht -
bestuurslid

Griencollege Sliedrecht -
bestuursvoorzitter

World Servants Wolvega - set-up
medewerker

De Vijverhof Capelle a/d IJssel - lid
Raad van Toezicht

Vertrouwenpersoonen
In overeenstemming met de
klachtenprocedure beschikt
Stichting PCOHS over een externe
vertrouwenpersoon die bij klachten
functioneert als aanspreekpunt. De
vertrouwenpersoon gaat na of door
bemiddeling tot een oplossing kan
worden gekomen. De vertrouwens-
persoon begeleidt degene met een
klacht desgewenst bij de verdere
procedure en verwijzen in voor-
komende gevallen naar andere
instanties. De externe vertrouwens-
persoon van PCOHS in 2018 was
mevrouw van der Aa. In 2018
zijn er geen klachten bij haar
binnengekomen.

Organisatiegegevens
Stichting Protestants Christelijk
Onderwijs Hillegersberg-Schiebroek

Per 1-5-2018

Bergse Linker Rottekade 315
3056 LK Rotterdam

010-3510026

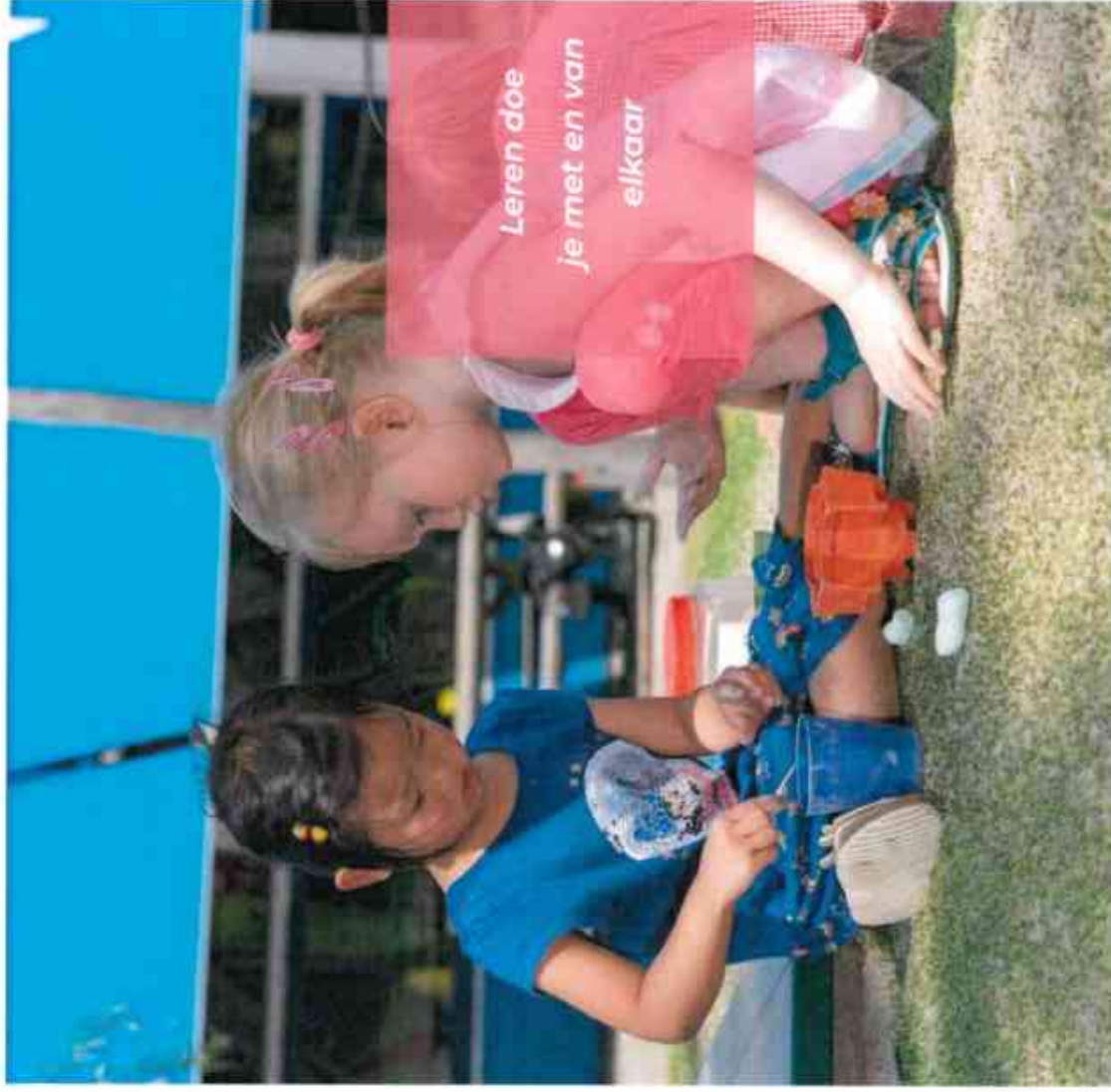
Email: info@pcrhs.nl

Webadres www.pcrhs.nl

Bestuursnummer 40774

Kamer van Koophandel 4135125

Bankrekening
NL36RABO03081867358

het identiteitsbe

Van Ree Accountants

Directeur-bestuurder
mevr. E.A. van Dijk-Freeke
Uitvoerend bestuurder bouwzaken
dhr. A.M.J. van Lieshout

Directeuren
mevr. F.A. ten Cate
(Emmaschool en per 1-8-2018 ook
van de Goede Herderschool)
dhr. P.A. van Reeve
(tot 1-8-2018 Goede Herderschool)
dhr. P.J.W. de Bruin
(Heijbergerschool)
dhr. M.T. Hofstra
(Hildegartschool)
mevr. F. v. Wijngaarden
(per 1-8-2018 waarnemend directeur
Emmaschool)

Controller
dhr. J. Bakker

Secretariaat
mevr. L. Hepsakker (tot 1-9-2018)
mevr. T.J.W.J. van der Harst-Collaris

Beleidsmedewerker
mevr. H. Vermeer-Vernier

Externe ondersteuning
De financiële, personeels- en
salarisadministratie wordt
uitgevoerd door Dyade Dienst-
verlening Onderwijs, locatie Utrecht.
De voorbereidende werkzaam-
heden worden verricht door de
secretariaten van de scholen en
door het centrale secretariaat van

de stichting. Arbeidsdienst Perspectief
is onze partner op het gebied van
preventie en verzuim.
De jaarrekening is opgesteld door
bovenvermeld Dyadevestiging.
Controle van de jaarrekening heeft
plaatsgevonden door Van Ree
Accountants.

Organisatiegegevens

Peuteropvang
Stichting Peuterspeelzalen
Hillegersberg-Schiebroek
Hilleniussingel 23
3054 EX Rotterdam
Kamer van Koophandel: 4133632

Hoofdleiders

mevr. Karin Lindeman
(Emmapeuterspeelzaal,
Emmaschool)
mevr. Jolande Azerki
(Peuterspeelzaal Kasten(e)plein,
Goede Herderschool)
mevr. Amy Mol
(Peuteropvang De Speeltuin,
Heijbergerschool)

Op de Hildegartschool verzorgt
Zus en Zo de peuteropvang.

Hoofdstuk 3. Organisatorische ontwikkelingen

De stichting PCOHS was en is volop beweging. Alleen als een dynamische, open organisatie kunnen we samen de best mogelijke ontwikkelingsmogelijkheden bieden aan de kinderen die aan onze scholen zijn toevertrouwd.

Belangrijke ontwikkelingen in 2018:

1. De wisseling van bestuurder
2. De verhuizing van het bestuurskantoor van de Emmaschool naar de Bergse Linker Bottekade 315
3. De inrichting van de staf voor het bestuursbureau
4. Het instellen van diverse werkgroepen op schoolniveau, waaronder die voor werkdrukverlaging
5. Het aangaan van samenwerkingsovereenkomsten met de Christelijke Hogeschool Ede en de Hogeschool Inholland
6. Ontwikkelen van een nieuwe website
7. Inrichting kwaliteitsgesprekken, kwartaalgesprekken en ondersteuningsstructuur
8. Aanstelling van de nieuwe voorzitter van het bestuur

Klachten en klachtafhandeling

Binnen het werk van de interne contactpersoon en de externe vertrouwenspersoon wordt een onderscheid gemaakt tussen een melding, een klacht en een formele klacht.

- Er is sprake van een melding wanneer er ongerustheid is over een situatie die anderen dan de melder betreft.
- Er is sprake van een klacht wanneer er sprake is van ongenoegen dat de klager zelf betreft en dit wordt geuit bij de directie van een school.
- Er is sprake van een formele klacht wanneer een derde partij zoals de externe vertrouwenspersoon, het bevoegd gezag of de klachtencommissie worden ingeschakeld, omdat men er op schoolniveau niet uitkomt.

In het verslagjaar 2018 zijn 8 klachten geweest: viermaal een klacht op schoolniveau en viermaal een formele klacht. Alle klachten zijn inmiddels afgehandeld.

Vorbereiding koersdocument

Een doel is een droom met een deadline. En een plan. Daarom werken wij hard aan de ontwikkeling van een nieuw strategisch beleidsplan of koersdocument. Het onderwerp staat duidelijk op verschillende agenda's en er is veel tijd besteed aan een goed ingericht proces om draagvlak te borgen. Het toezicht houdend deel van het bestuur is gevraagd om richtinggevende uitspraken op het gebied van de visie, missie en identiteit van de stichting en de scholen.

Directiegesprekken

Het vastleggen van plannen, afspraken, beleid en ontwikkeling is de basis van de gesprekken die worden gevoerd met betrekking tot sturen, verantwoordingen, beheersen en functioneren. De scholen doen veel, zijn erg bewust bezig met kwaliteit en ontwikkeling.

Jaarplan

Aan het begin van het schooljaar is er met de directiesleden van alle scholen een gesprek gevoerd over het jaarplan. Het jaarplan is een afgeleide van het schoolplan. In het jaarplan worden de plannen vastgelegd voor het nieuwe schooljaar. In het jaarplan ligt op alle scholen de nadruk op het onderwijs. Naast de

Financiën

Het optimaliseren van de processen heeft volop aandacht gekregen in 2018. De in 2018 geïntroduceerde begrotingstool moet de directeuren helpen eigenaarschap te ontwikkelen.

Personeel

De benoemingen voor het bestuurskantoor zijn in 2018 apart gezet onder een eigen Bestuursnummer en uit de formatie van de Emmaschool gehaald. De HRM-cyclus op de scholen en op het bestuurskantoor wordt gevolgd conform de hiervoor geldende afspraken binnen de stichting. Voor de beheersing van uitkeringen na ontslag wordt de CAO PO gevolgd. In het jaar 2018 zijn geen uitkeringen na ontslag aan de orde geweest.

Meer over personeel vindt u in hoofdstuk 6: Personeel

Doel	Onderwerp	Tijd/frequentie	Documenten	Aanwezig	Eigenaar
Sturen	Schooljaarplan	1x per jaar in juli	Schooljaarplan	Directeur, afd. Directie en bestuurszaken	Directeur
Verspreiden	Kwaliteitsgesprek	2x per jaar na de M en E toetsen (maart en juli)	Analysen	Directeur, afd. Directie, intern begeleiders, bestuurszaken	Intern begeleider(s)
Verspreiden	Q-gesprek	4x per jaar in de maand volgende op een kwartaal	Management rapportage	Directeur en bestuurszaken	Directeur
Beheersen	Controle gesprek	2x per jaar in combinatie met QI en Q3	Schoolmonitor	Directeur en bestuurszaken	Directeur
Functioneren	Completeringsgesprek	1x per jaar (maart)	Opdracht voorafgaand aan gesprek, Feedback verslag op competenties, schoolleider	Directeur en bestuurszaken	Bestuurszaken

Website en logo

De noodzaak tot vernieuwing en verbetering van de website werd mede ingegeven door een berisping van de Inspectie omdat verplichte informatie niet online beschikbaar was. In de aanloop naar een nieuwe website en mogelijk nieuw logo zijn er meerdere bedrijven gevraagd om een presentatie. Op basis van de presentatie, de prijs en de mogelijkheden is er gekozen voor Impuls. Inmiddels is de nieuwe site online en is er een nieuw logo met de oude naam – een waardevolle bijdrage aan onze professionele uitstraling.

Leren loont/Gemeente Rotterdam

De gemeente Rotterdam heeft ook in 2018 budget beschikbaar gesteld om betere resultaten, een hogere uitroom en minder uitvallers te realiseren. Daarnaast is er geïnvesteerd in meer dan 500-nulgroepen in Rotterdam, waar peuters worden voorbereid op de basisschool. Het programma 'Leren loont' lijkt zijn vruchten af te werpen.

Het is verder de gezamenlijke ambitie van schoolbesturen en gemeente om de professionalisering te stimuleren. Dit geldt zowel voor de individuele leerkrachten als voor de samenwerkende lerarenteams. De gemeente heeft in dit kader de Rotterdamse Lerarenbeurs ingesteld. Ook in 2018 hebben een aantal leerkrachten van onze scholen hiervan gebruik gemaakt.

Beleidsdocumenten

- Klachtenregeling
- Kledingvoorschriften
- Attenties en gratificaties
- Jaarplanner bestuursbureau

ter identificatie

VAN REE ACCOUNTANTS

Hoofdstuk 4. Ontwikkelingen onderwijs

De Stichting PCOMS ziet het als opdracht om in Rotterdam-Noord hoogwaardig, actueel en aantrekkelijk onderwijs te verzorgen. Onderwijs waar binnen leerlingen zich kunnen ontwikkelen, voor zichzelf en anderen leren zorgen en in de toekomst een verantwoorde bijdrage kunnen leveren aan de maatschappij. Onderwijs dat zich aanpast aan de tijd: het leren van vaardigheden in de omgang met de veranderende wereld en nieuwe technologie, het onderzoeken en het leren vinden van slimme oplossingen voor problemen, horen ook bij de kennis van vandaag.

Cito

De scholen gebruiken het Cito-leerlingvolgysysteem. Ook de Eindtoets is in 2018 in onze vier scholen afgenomen. De resultaten kunnen per jaar fluctueren. Het is immers steeds een andere groep leerlingen die de Eindtoets maakt. De Hildegaert scoort in 2018 gemiddeld 540,0. De Heijbergerschool behaalde een score van 539,8. De Emmaschool scoorde 541,5 en de Goede Herderschool 529,8.

Inspectietoezicht

In 2018 is er geen bezoek geweest van de Inspectie.

Passend onderwijs

Schoolondersteuningsplan

Elke school heeft doelen gesteld met betrekking tot passend onderwijs in de school. Zij hebben elk een schoolondersteuningsplan (SOP) ontwikkeld waarin staat hoe zij de ondersteuning op school faciliteren en wat er nodig is om aan deze

basisondersteuning te voldoen. Per 1 augustus 2018 moeten alle scholen deze basisondersteuning bieden.

Het samenwerkingsverband PPO Rotterdam heeft gelden beschikbaar gesteld om deze doelen te behalen. Er zijn gelden ingezet om het schoolondersteuningsplan te kunnen uitvoeren op de scholen.

Een groot gedeelte gaat naar de bekostiging van de intern begeleider en de ondersteuning in de school.

Daarnaast is er een gedragspecialist benoemd. Zij werkt op alle scholen van de stichting. De scholen van onze stichting voldoen hiermee aan de gestelde eisen.

Arrangementen

In 2018 zijn er diverse aanvragen gedaan voor extra middelen, die zogenaamde arrangementen. Daarmee kunnen wij leerlingen meer bieden dan de basisondersteuning die de school biedt vast uit het schoolondersteuningsplan. De gelden worden na goedkeuring beschikbaar gesteld door het Samenwerkingsverband PPO.

Donnerwijzingen

Passend onderwijs houdt (hoog) niet in dat alle leerlingen binnen onze stichting aan persoonlijke problemen (z bijv)et) doornverwijzingen noodzakelijke naar Speciaal Onderwijs of Speciaal Basisonderwijs.

Het aantal aangevraagde budgetten voor extra ondersteuning per school

Emmaschool	3	50
	2	SBO
Goede Herderschool	2	Cluster 1
Hildegaerterschool	1	Cluster 3
	1	Cluster 4
	2	SBO-Matjevlek
Heijbergerschool	3	Cluster 1
	2	SBO-Matjevlek

Het aantal verwijzingen in 2018 was:

Speciaal onderwijs	4
Speciaal basisonderwijs	3
Totaal	7

De paden af,
de toekomst in

ter identificatie

VAN REE ACCOUNTANTS

Hoofdstuk 5. Ontwikkelingen per school

Hildeggaertschool

Onderwijsaanbod

Gezien het hoge instroomniveau is op de Hildegaetschool het aanbod van de leerstof aangepast. Zo'n 60% tot 80% van de leerlingen krijgt

leerstof aangeboden op het niveau van Cito II, waar Cito III het landelijk gemiddelde vertegenwoordigt.

De ambities, geformuleerd in zogenaamde VIX-waarden, liggen dus ruim boven landelijk gemiddelde. Deze leerlingen krijgen het basisarrangement aangeboden en

worden eventueel extra ondersteund in de groep door de groepsleerkracht en de co-teacher

De Octopusgroep

Zo'n 10-15% van de leerlingen profiteert onvoldoende van de instructie in de groep. Deze 'Octopuskinderen' krijgen veelal individueel, buiten de groep, extra ondersteuning.

Een stevige basis in de groep. aangevuld met ondersteuning op maat. Zo groeien kinderen optimaal.

De Nautilusgroep

Wanneer leerlingen nooit echt moeite hoeven te doen om zich leerstof te eigen te maken, leren zij zichzelf geen nieuwe leerstrategieën aan. Zij kunnen zelfs door langdurige verveling onderpresteren en hiaten in de leerstof opbouwen. Voor deze leerlingen is uitdaging op en zeker ook boven hun niveau van groot belang. Zo leren zij onder andere om door te zetten en het belang van samenwerken in te zien.

Daarom worden kinderen die niet hebben geleerd om buiten de deur

henzelf gebaande paden te denken en geven nieuwe echte uitdagingen aan leerlingen van de Hildegaardschool extra in hun leerbehoefte ondersteund. Onze 'Nautiuskinderen' zijn niet altijd de leerlingen met de beste resultaten. De Cito-scores zijn namelijk niet allesbepalend voor een plek in de Nautiusgroep. De manier waarop die scores gehaald worden schiet wel...

In de Nautilusgroep leren kinderen leren en falen. Ze leren omgaan met tegenslag en daarbij groeien in hun persoonlijke ontwikkeling.

De bijeenkomsten in de Nautilusgroep zullen dan niet altijd als plezierig worden ervaren, maar ook (tijdelijke) frustratie oproepen.

Landelijk		Hildegaschool	
Landbouw	100%	100%	100%
Wetenschap	100%	100%	100%
Medicine	100%	100%	100%
Rechtspraak	100%	100%	100%
Handel	100%	100%	100%
Overige	100%	100%	100%

Burkholderia mallei is another pathogenic agent

ter Identificatie

VAN REE ACCOUNTANTS

Heijberg school

Huisvesting

Onze ambitie om elke dag een beetje beter te worden heeft in 2018 ook fysiek gestalte gekregen met de uitbreiding van vier lokalen. We gaan letterlijk hoger op.

205

Onderwijsaanbod

De opbrengsten op de Heijberg-school zijn al jaren boven de landelijke bovengrens van de inspectie. Maar wij kijken niet alleen naar scores. We kijken verder en proberen de talenten van kinderen en proberen die verder te ontwikkelen. Vanuit het principe klassikaal waar nodig, individueel waar kan, geven wij ons onderwijs vorm.

- Er zijn kinderen die creatief zijn met hun handen, die kunnen terecht in onze nieuwe Klusklas. In deze klas worden allerlei verschillende activiteiten aangeboden. Variërend van textiele werkvormen tot timmeren en solderen.
- Er zijn kinderen die goed kunnen zingen, die kunnen meedoen met een extra talentenklas zingen.
- Er zijn kinderen die graag dansen, die kunnen meedoen aan

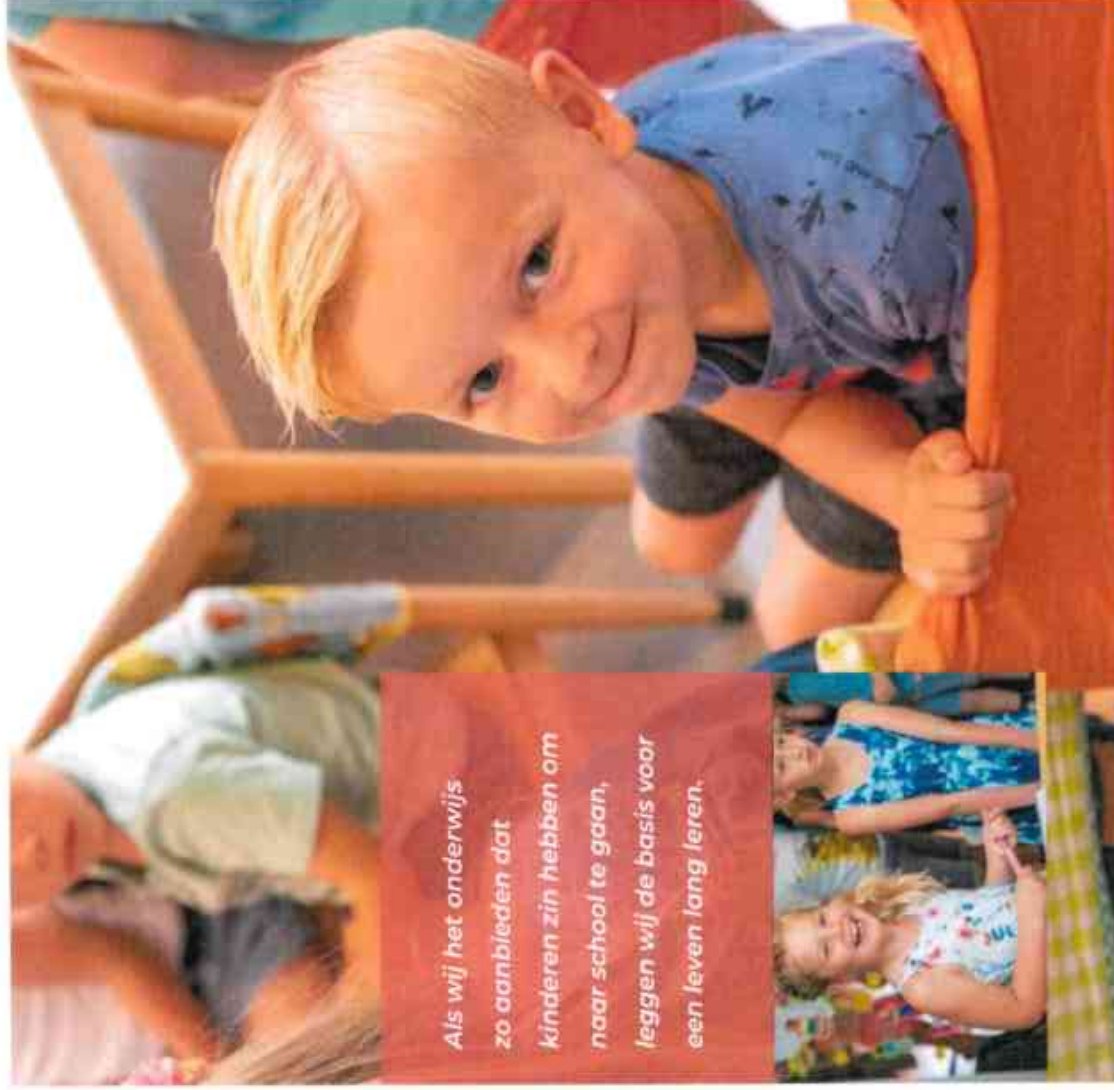
de Heijberg-dance-crew

- Er zijn kinderen die creatief kunnen denken, die gaan naar de explorer- of eureka-groep. Dat kan al vanaf groep 1.
- Er zijn kinderen die erg geïnteresseerd zijn in techniek en robotica, zij kunnen aan de slag in onze Lego-studio.

Daarnaast heeft ieder kind in meer of mindere mate behoefte aan beweging. De Heijbergschool heeft dankzij de uitbreiding binnen nu veel meer bewegingsvrijheid, buiten biedt het grote schoolplein genoeg ruimte om lekker te bewegen.

Life skills

Op de Heijbergschool geloven we in kinderen en hun mogelijkheden. Dat wij ze vaardigheden mogen aanleren waar ze de rest van hun leven profijt van zullen hebben. Wij noemen deze vaardigheden 'Life-skills'.

Als wij het onderwijs zo aanbieden dat kinderen zin hebben om naar school te gaan, leggen wij de basis voor een leven lang leren.

ter identificatie

9

Van Ree Accountants

Emmaschool

De Emmaschool wil een leef-gemeenschap zijn waar kinderen niet alleen iets leren, maar zich kunnen ontwikkelen tot volwaardige leden van de samenleving.

Onderwijsaanbod

Op de Emmaschool leren kinderen natuurlijk lezen, schrijven en rekenen. Dit jaar hebben we daar naast extra aandacht besteed aan de creatieve vakken. Hierdoor is de kwaliteit van de Emmaschool wederom verbeterd.

Er worden lessen tekenen en handvaardigheid gegeven. Verder zijn we dit jaar gestart met filosoferen met de leerlingen. Hierdoor leren ze zelfstandig en kritisch nadenken en komen ze tot nieuwe inzichten. Dit helpt hen nu en straks op weg in de grote wereld.

Muziek op school

Dankzij muzieklessen in samenwerking met de SKVR krijgen kinderen de gelegenheid zich ook op dit gebied te ontwikkelen. In het kader van cultuurparticipatie is er voor drie jaar subsidie ontvangen om het muziekonderwijs op school een impuls te geven. De SKVR verzorgt muzieklessen in de klas en instrumentale lessen voor de groepen 6 t/m 8. Zo hebben 185 leerlingen de beginselen van het gitaarspelen aangeboden gekregen. Sommige leerlingen hebben dit zo fijn gevonden dat ze vervolgens verder zijn gegaan met gitaarlessen.

**Betere kwaliteit en
nieuwe inzichten
door meer
aandacht voor
creatieve vakken.**

ter identificatie

M

VAN REE ACCOUNTANTS

Goede Herderschool

De Goede Herderschool is een gezellige school in de groene wijk Schiebroek. Op de Goede Herderschool wordt door het team gewerkt vanuit de waarden zelfvertrouwen, eigenwaarde, sociaal-emotioneel leren, verantwoordelijkheid en veiligheid. De missie van de Goede Herderschool is 'Ieder kind telt'.

Onderwijsaanbod

De Goede Herderschool wil onderwijs bieden waarvan een grote groep kinderen profiteert. Daarom werken we soms in de grote groep, maar op andere momenten in kleinere groepen of met meerdere collega's tegelijk in de groep. Zo kan meteen de goede instructie gegeven worden. Kinderen krijgen doelgerichte instructie en doelgerichte oefening voor alle basisvaardigheden. Daarnaast is er aandacht voor talentontwikkeling. Door de vele talenten van leerlingen én leerkrachten op een structurele manier te ontwikkelen, groeit het zelfvertrouwen en krijgen leerlingen een brede basis mee. De diversiteit maakt het mogelijk voor de leerlingen nu al te ervaren

wat er belangrijk is voor samenwerken en samenleven in onze stad Rotterdam. De leerlingen krijgen in de kanjertraining een duidelijk kader waarbinnen zij zich op de goede manier op school kunnen ontwikkelen.

Zichtbaar zijn

Wie willen zichtbaar zijn voor de ouders en de wijk. Zo hebben we in november met veel kinderen en ouders een lampenoptocht door de wijk gelopen. Er werden liedjes gezongen en onderweg kregen de kinderen een paar keer iets lekkers. De optocht werd afgesloten op het plein van de Goede Herderschool. Daar kreeg iedereen nog een glaasje warme chocolademelk en konden we gezellig bij de vuurkorf zitten.

**Samen leven
en leren in een
mooie, prettige,
gestructureerde
omgeving.**

ter identificatie

VAN REE ACCOUNTANTS

Hoofdstuk 6. personeel

Een juf die je het vertrouwen geeft dat je nodig hebt, een intern begeleider die je helpt bij dingen die moeilijk voor je zijn... Personeel is het grootste kapitaal dat een onderwijsorganisatie in huis heeft. **Personeelsbeleid heeft binnen de Stichting PCOHS dan ook de grootste mogelijke zorg en aandacht.**

personeelsopbouw

Bij Stichting PCOHS werkten op 31 december 2018 169 mensen (127 fte). Aan het begin van dit verslagjaar, op 1 januari 2018, waren dat er 156 (120 fte). De Stichting PCOHS is daarmee een middelgrote werkgever. Van de

personeelsleden is 83% vrouw en 17% man. Opbouw van het personeelsbestand is in evenwicht. Van de 169 werknemers in 2018 was 140 vrouw en 29 man. De verdeling in leeftijd is als volgt:

15-25 jaar	6
25-35 jaar	41
35-45 jaar	39
45-55 jaar	45
55-65 jaar	30
65+	8

De gemiddelde gewogen leeftijd van het personeel op de scholen is:

Emaschool	37,61 (in 2017 36,59)
Goede Herderschool	43,47 (in 2017 39,93)
Heilbergschool	38,19 (in 2017 38,2)
Hildegertschool	40,26 (in 2017 40,6)

Arbo

De Stichting PCOHS neemt haar arbo-diensten af bij Perspectief, gevestigd in Harderwijk. Voor consulten kunnen de werknemers terecht op een locatie in Capelle aan de IJssel of in Dordrecht. Met uitzondering van de Kerkstraat is in alle gebouwen een AED-apparaat aanwezig.

Ziekteverzuim, zwangerschaps- en ouderschapsverlof

Het ziekteverzuimpercentage was in 2018 ongeveer gelijk ten opzichte van 2017. In 2018 was het percentage 3,41 % en in 2017 3,42 %. Het aantal ziekmeldingen nam licht af van 237 in 2017 naar 232 in 2018.

In 2018 hebben 9 personeelsleden zwangerschaps- en bevallingsverlof genomen. In 2017 waren dat er 11. Ouderschapsverlof werd in 2018 opgenomen door 10 collega's. In 2017 waren dat er 9.

Vervanging bij verzuim

De Stichting PCOHS is sinds 1 januari 2015 eigen risicodragers geworden voor wat betreft het vervangingsfonds. Er wordt geen premie meer betaald en er kan niet meer

gedecarieerd worden. Het hiermee uitgespaarde bedrag aan premie is ingezet om extra personeel aan te trekken. Ten tijde van de invoering van de Wet werk en zekerheid is het personeelsbestand van de Stichting PCOHS nogmaals uitgebreid om een extra personeelsbuffer te hebben.

Functionmix

Op 1 december 2018 waren er 33 leerkrachten in de LB-functie aangesteld, samen goed voor 26,25 fte. Dit is 28,95% van het leerkrachtenbestand. Het landelijk streefpercentage is destijds vastgesteld op 40%. In de collectieve arbeidsovereenkomst (cao) staat inmiddels geen verplichting meer voor een percentage hogere functie in de zogenaamde functionmix. Dit zal daarom als beleidskeuze in het formatiebeleidsplan van de stichting worden vastgelegd.

Hoofdstuk 7. ICT

ICT is in het onderwijs niet langer een bijzaak. De komst van de computer is redelijk geleidelijk gegaan, maar de introductie van de digitale borden heeft het onderwijs radicaal veranderd. In de groepen hangt overal een digi- bord. ICT biedt bovendien de mogelijkheid tot zelfstandig werken op allerlei gebieden.

Visie op ICT

Iedereen is overtuigd van het belang van ICT in het onderwijs. Voor een kansrijke toekomst leren de kinderen de communicatie- systemen te gebruiken en kritisch om te gaan met bijvoorbeeld socia- le media. Onze aandacht richt zich verder vooral op effectief gebruik, beheer en onderhoud van hardware en software.

Praktische invulling

In 2018 is gekozen voor een stichtingsbrede aanpak met oog voor de wensen en eisen op de scholen. Dit heeft geleid tot een betere afstemming van kennis, programmatuur en infrastructuur.

De wens om te investeren in de scholen is door het bestuur opgepakt: er is €250.000 extra toegezegd voor een impuls verbe- terprogramma. De scholen hebben hiervoor plannen ingediend en per school een ambitie vastgelegd met betrekking tot de inzet van ICT.

ter identificatie

VAN REE ACCOUNTANTS

Hoofdstuk 8. huisvesting

Een schoolgebouw is letterlijk en figuurlijk de basis voor een veilige leeromgeving. Huisvesting, onderhoud, facilitair - en huisvestingsbeleid zijn dan ook belangrijke onderwerpen voor de Stichting PCOHS.

Afscheid bestuurder huisvesting

In de zomervakantie van 2018 is duidelijk geworden dat de bestuurder huisvesting, dhr. A. van Lieshout zijn taken zou neerleggen per 1-1-2019. Velen jaren heeft hij de werkzaamheden, de vragen, de projecten en alles wat te maken had met huisvesting begeleid.

Nieuw in 2019: de facilitair-/huisvestingscoördinator

Naar aanleiding van het afscheid van dhr. Van Lieshout zijn de taken, bevoegdheden en verantwoordelijk-

heden op het gebied van huisvesting in 2018 opnieuw bekeken en anders ingericht. Om toe te werken naar een goede overdracht zijn er diverse documenten ontwikkeld, gericht op een overdracht per 1 januari 2019. Uitzondering hierop was de uitbreiding van de Heijberg-school. De oplevering hiervan was gepland in januari 2019 en is nog door de bestuurder huisvesting afgerond.

Per 1 januari 2019 kent de Stichting PCOHS een facilitair-/huisvestingscoördinator. Deze zorgt

voor een optimale facilitaire ondersteuning van het primaire proces van de onderwijsorganisatie. Daarbij blijven de uitgangspunten een permanent streven naar kwaliteitsverbetering van de facilitaire diensten binnen de daarvoor gestelde (financiële) randvoorwaarden en het realiseren van een optimale tevredenheid van de gebruikers van de gebouwen. De facilitaire diensten zoals huisvesting, schoonmaak, beveiliging, groenonderhoud etc. zijn merendeels uitbesteed aan derden.

De facilitair-/huisvestingscoördinator zorgt dat de (ingekochte) dienstverlening wordt uitgevoerd binnen de bestaande (contract)afspraken en toetst tussentijds de kwaliteit, uitvoeringsproces en prijs/afspraken (binnen budget).

De facilitair-/huisvestingscoördinator wordt hiërarchisch aangestuurd door de directeur-bestuurder.

Huisvesting bestuurskantoor

Vanaf mei 2018 is het nieuwe kantoor van de stichting, het Onderwijshuis, gefaseerd betrokken. De eerste twee ruimtes werden in mei 2018 betrokken, in de zomervakantie kreeg het bestuur de beschikking over het hele Onderwijshuis. Naast een vergaderkamer en kantoorruimtes, biedt het bestuurskantoor ook overnachtingsmogelijkheden voor stagiaires die van ver komen.

Huisvesting Ennaschool

Door het verwijderen van de bosschages naast de kerkmuur en het opslaghok op het schoolplein

ontstond een mogelijkheid voor kinderen om weg te lopen. Deze gevaarlijke situatie is verholpen door het plaatsen van een houten schutting. Verder bestond al langere tijd de wens om het stalen hekwerk tussen het plein en de parkeerplaats van de buren te verfraaien. Er is voor gekozen om het stalen hek te bekleden met eenzelfde soort houtdelen als de nieuwe schutting. Beide werkzaamheden zijn uitgevoerd in de zomer van 2018.

Huisvesting Goede Herderschool

In de zomervakantie van 2018 zijn grootschalige werkzaamheden uitgevoerd bij de Goede Herderschool. De wanden in de algemene ruimtes en de deuren zijn opnieuw geverfd. Er is een hovenier aangesteld voor het verrichten van werkzaamheden aan het schoolplein. Het plaatsen van een nieuw hekwerk, het renoveren van de schoolpleinen en het drastisch snoeien van de te groot geworden platanen op het schoolplein.

Huisvesting Hildegaertschool
In herfsvakantie 2018 werden conform afspraak de laatste respunten aan de installaties uitgevoerd. De problemen met lekkages en klimaat in de school zijn in 2018 niet opgelost.

Huisvesting Heijberg-school

De bouwwerkzaamheden voor uitbreiding van de Heijberg-school zijn in de zomervakantie 2018 gestart. De planning van het werk is volgens de opdracht verlopen. Oplevering werd eind januari 2019 verwacht en is ook binnen de gestelde termijn gerealiseerd.

MOOP (Meerjaren

Onderhoudsprognose)

Voor alle gebouwen van de Stichting PCOHS zijn in het eerste halfjaar van 2018 MOOP's opgesteld en besproken met de schooldirecties. Naar aanleiding van deze gesprekken zijn de rapporten aangepast en gereed om per 1 januari 2019 te worden uitgevoerd.

ter identificatie

VAN REE ACCOUNTANTS

Hoofdstuk 9. Financiën

Hieronder volgt een beknopte samenvatting van de Jaarrekening 2018. Voor een uitgebreid overzicht van de financiële zaken in het jaar 2018 verwijzen we naar het financieel jaarverslag van de Stichting PCOHS.

Activa	31-12-2018	31-12-2017	Passiva	31-12-2018	31-12-2017
Baten als vaste activa	1.020.058	1.067.063	Eigen vermogen	4.146.108	4.340.139
Financiële vaste activa	30.345	1.067.063	Voorzieningen	380.296	947.465
Vervallen	-771.287	709.476	Lange termijn activa	115.615	354.041
Liquide middelen	4.354.874	4.059.944	Kortlopende activa	1.050.544	1.011.370
Totaal activa	6.332.364	6.449.015	Totaal passiva	6.332.364	6.449.015

Balans

Bovenstaand treft u de balans aan per 31 december 2018 in vergelijking met 31 december 2017.

Staat van baten en lasten

Op de volgende pagina is de staat van baten en lasten voor het kalenderjaar 2018 opgenomen. De gerealiseerde baten en lasten zijn vergeleken met de begrote baten en lasten voor het kalenderjaar 2018 en de gerealiseerde baten en lasten voor het kalenderjaar 2017.

Resultaat

De financiën over 2018 laten een negatief resultaat zien van € 304.032. Er was een tekort van € 299.058 bo- groot. Dit betekent dat we dicht bij het geplande tekort zijn uitgekomen. Dit geplande tekort is in het kader van een geleidelijke afbouw van het teveel aan middelen dat beschikbaar is binnen de stichting.

	Realisatie 2018	Regroting 2018	Verschi	Realisatie 2017	Verschi
Baten					
Inkomsten OCMW	8.278.974	7.491.604	586.280	7.542.084	727.863
Overige baten	313.306	422.864	109.558	427.916	50.360
Totaal baten	8.592.280	7.914.468	677.822	7.970.000	778.223
Lasten					
Begroting lasten	7.313.331	7.491.078	177.747	7.004.271	909.060
Afsluiting lasten	278.536	171.980	106.556	271.116	7.716
Overige lasten	619.484	518.623	100.861	573.683	45.798
Totaal lasten	8.211.351	8.181.681	229.774	7.849.060	1.000.574
Saldo baten en lasten	306.929	732.787	425.858	1.120.940	-222.351
Realisatie baten en lasten	8.592.280	8.592.280	0	8.592.280	0
Financiële baten	30.345	30.345	0	30.345	0
Totaal financiële baten en lasten	30.345	30.345	0	30.345	0
Totaal resultaat	306.929	732.787	425.858	1.120.940	-222.351

ter identificatie
VAN REE ACCOUNTANTS

Kengetal	2018	2017	Signaleringswaarde onderwijsinspectie
Hoofdwinstcijfer	6,07	6,07	7,00
Beleidsplan (1-jarig)	4,92	5,07	5,00
Beleidsplan (1-jarig)	0,03	0	0,00
Beleidsplan (1-jarig)	0,28	0,54	0,50
Beleidsplan (1-jarig)	0,45	0,53	0,50
Beleidsplan (1-jarig)	0,07	0,74	0,70

* m.v.w. materiële vaste activa

Kengetalen

In bovenstaande tabel zijn meerdere kengetalen opgenomen. Als er een signaleringswaarde is vastgesteld door de onderwijsinspectie, dan staat deze vermeld. Indien bepaalde kengetalen erg afwijken ten opzichte van deze signaleringswaarde, kan dit aanleiding zijn tot verder onderzoek naar een financieel risico door de onderwijsinspectie. Een signaleringswaarde is echter geen norm voor de onderwijsinspectie.

Reserves

Stichting PCOHS heeft nog steeds behoorlijke reserves. Er is een meerjarenbegroting opgesteld tot en met 2023. Uitvoering hiervan zou moeten leiden tot een daling van de reserves. U vindt deze begroting in hoofdstuk 10.

Verantwoording besteding

werkdrukmiddelen

Met ingang van het schooljaar 2018-2019 zijn door het ministerie extra middelen beschikbaar gesteld voor het terugdringen van de werkdruk. Onze scholen is gevraagd om in de teams te bespreken hoe deze middelen ingezet moesten worden. Het merendeel van de scholen heeft besloten om de middelen te gebruiken voor extra inzet van een leerkracht, om groepen te splitsen of als extra ondersteuning. Ook is vaak gekozen voor inzet van een onderwijsassistent of vakleerkracht. Met ingang van het schooljaar 2018-2019 zijn de beschikbare middelen ingezet. Het gaat hier om ongeveer 155 euro per leerling voor het schooljaar 2018/2019. Voor het kalenderjaar 2018

is voor onze scholen in totaal € 102.533,33 beschikbaar.

gekomen voor werkdrukvermindering. Schoolteams hebben zelf met de instemming van de (P)MP - keuzes gemaakt hoe en waaraan zij deze middelen besteden. Sommige keuzes, die gepaard zijn gegaan met aanstellingen, hebben daardoor een doorlopend karakter gekregen.

De werkdrukmiddelen worden gedurende het schooljaar 2018-2019 besteed aan het aanstellen van een vakleerkracht Gymnastiek op twee scholen, een handvaardigheidsleerkracht en extra onderwijs-ondersteunend personeel. Ook zoeken we voor uitbreiding van conciërges capaciteit.

Prestatieboxmiddelen

De minister van Onderwijs stelt van 2015/2016 tot en met 2019/2020 per schooljaar via de prestatiebox bijzondere bekostiging beschikbaar voor het realiseren van afspraken uit het bestuursakkoord en in het kader van het programma Cultuureducatie met kwaliteit.

Conform de voorschriften zijn deze middelen binnen de stichting in 2018 ingezet voor:

- Maatwerk voor excellente leerlingen, waaronder hoogbegaafde leerlingen
- De bekwaamheid van leerkrachten vergroten voor passend en inclusief onderwijs.
- De doorlopende leerlijnen versterken met de VVE programma's van de kinderopvang die in de scholen aanwezig zijn.

Deze speerpunten, met name de doorlopende leerlijn en de ontwikkeling van personeel, geven een beeld van de faciliteiten die zijn ingezet met de prestatieboxmiddelen

Treasuryverslag

Met ingang van 1 juli 2016 is de 'Regeling Beleggen, lenen en derivaten OCW 2016' van kracht geworden. Teneinde aan deze wetgeving te voldoen heeft het bestuur een nieuw treasurybestuursvergadering van 8 februari 2017 vastgesteld.

Het uitgangspunt van het financieel beleid is dat de toegekende publieke middelen overeenkomstig hun bestemming worden besteed.

Het treasurybeleid is erop gericht om een zo hoog mogelijk rendement te combineren met een zo laag mogelijk risico. Deze afweging wordt meegenomen in de productkeuze naar aard, looptijd en beschikbaarheid van middelen. Feitelijk betekent dit dat het vermogen van stichting PCOHS op Nederlandse bankrekeningen staat.

Hoofdstuk 10. Toekomstvisie en risicobeheersing

Als school, als onderwijsprofessional en als mens kun je altijd groeien, altijd leren. De hiervoor beschreven gegevens zijn - met onze ambities, ontwikkelingen en inzichten - daarvoor ons vertrekpunt. Ons doet op basis van een open houding samen werken aan ontwikkeling. De paden af, de toekomst in.

Aandachtspunten 2019

Financiën

In 2019 zal er een nieuw financieel beleid worden opgezet. De indeling van dit beleid moet nog vorm gaan krijgen.

Kwaliteitszorg

Kwaliteitszorg omvat alle activiteiten en maatregelen waarmee de school de onderwijskwaliteit bewaakt en verbetert. Onder kwaliteitszorg bij de stichting PCOHS verstaan wij dat directies en team actief nagaan wat de onderwijsbehoefte van de leerlingpopulatie is. Het onderwijsleerproces moet daarop afgestemd worden. De directies en het team moeten systematisch kijken hoe de leerlingen zich ontwikkelen in het onderwijs en of de gestelde doelen behaald zijn. Evalueren is erg belangrijk als het gaat om kwaliteitszorg, want juist

door te kijken wat wel en niet goed gaat, kunnen de werkpunten verbeterd worden. Een goede school evalueert dus regelmatig de kwaliteit van het onderwijsaanbod. In 2019 ontwikkelen wij een instrument om cyclisch om te gaan met de kwaliteitszorg.

Onderzoek

De leraar en de schoolleider zijn de sleutel tot het blijvend verbeteren van het hele onderwijs. Duurzame onderwijsontwikkeling veronderstelt daarnaast dat scholen zich als geheel ontwikkelen en nieuwe (wetenschappelijke) kennis benutten. En ook dat wetenschappelijk onderzoek wordt uitgevoerd op basis van vragen uit de scholen. In 2019 willen wij daarom ontdekken welke vormen van onderzoek en duurzame ontwikkelingen binnen onze stichting

ting ons onderwijs blijvend kunnen verbeteren.

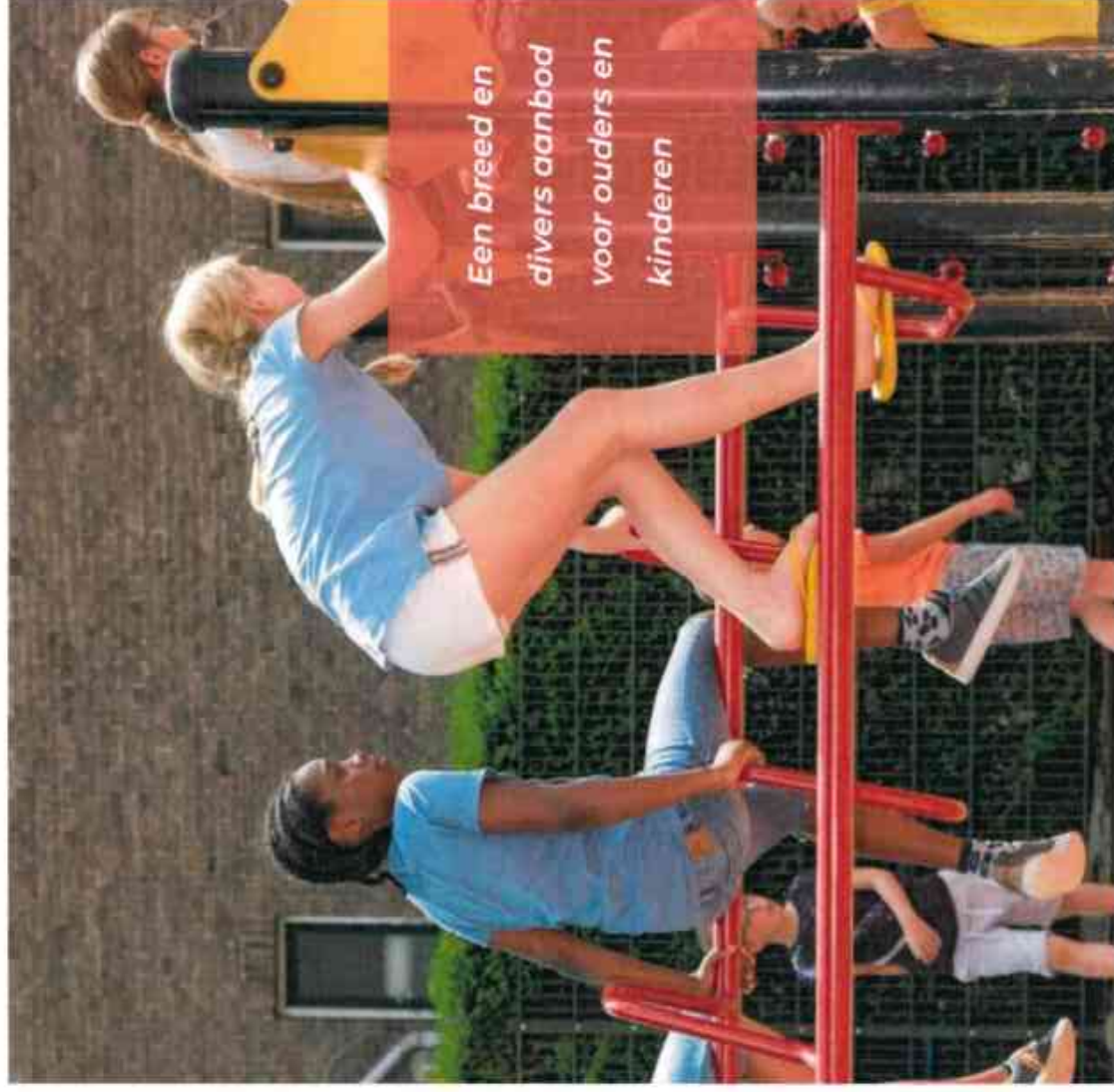
Oriëntatie op internationalisering

Via de 4 domeinen zal dit worden verkend en zullen ambities worden geformuleerd.

- Vroeg vreemdetalenonderwijs (WTO)
- Internationaal georiënteerde leerinhouden
- Uitwisseling over de grens
- Internationale beleidsontwikkelingen

Personeel

De HPM-cyclus en functiebouwwerk worden aangepast aan en ingericht volgens de eisen van de nieuwe CAO. In 2018 is begonnen met een afgeronde cyclus. In 2019 zal het functiebouwwerk opnieuw worden ingericht.

Een breed en
divers aanbod
voor ouders en
kinderen

ter identificatie

VAN REE ACCOUNTANTS

Hoofdstuk 11. Verslag toezichthouder

1. Verantwoording wettelijke taken

11 Goedkeuring begroting, jaarrekening, bestuursverslag en strategisch meerjarenplan
De begroting 2018 en de meerjarenbegroting zijn door het toezichthoudend bestuur goedgekeurd en vastgesteld. Het concept jaarverslag (inclusief jaarrekening en bestuursverslag) 2017 is besproken en goedgekeurd. Hierna is het geheel ter controle naar de accountant verzonden. De conceptrapportage van de accountant en het concept jaarverslag 2017 zijn besproken in een bestuursvergadering waarbij de accountant aanwezig is geweest. Het jaarverslag 2017 is door de directeur-bestuurder vastgesteld en goedgekeurd door het toezichthoudend bestuur onder voorbehoud van instemming van de MR. Het goedgekeurde en vastgestelde jaarverslag 2017 is op de website van het de Stichting PCOH5 gepubliceerd. De conceptbegroting 2019 en de meerjarenbegroting zijn toegelicht en besproken tijdens een vergadering van het toezichthoudend bestuur. Het toezichthoudend bestuur heeft ingestemd met de door de directeur-bestuurder vastgestelde begroting voor 2019.

besteding van middelen
Het toezichthoudend bestuur heeft in 2018 toegezien op de werving en de besteding van de middelen en heeft vastgesteld dat deze rechtmatig hebben plaatsgevonden.
Formeel is vastgesteld dat bezoliging van bestuursleden, in het geval daar sprake van is, passend is binnen de wet normering bezoliging topfunctionarissen.

12 Naleving van de wettelijke voorschriften
Het toezichthoudend bestuur heeft in 2018 toegezien op de naleving van de wettelijke voorschriften en heeft vastgesteld dat deze voorschriften worden nageleefd.

15 Benoeming van de externe accountant
In het verlengde van de opdracht zoals verstrekt in 2017 is in 2018, opnieuw opdracht verstrekt aan Van Ree Accountants voor de controle Jaarrekeningen 2018.

13 Naleving van de Code Goed Bestuur
Het toezichthoudend bestuur ziet toe op de naleving van de Code Goed Bestuur en bespreekt daar waar nodig en/of daar waar relevant de directeur-bestuurder hierop aan.
Het toezichthoudend bestuur heeft zich tot doel gesteld dat de inhoud van het jaarverslag 2018 volledig zal voldoen aan de eisen die daar vanuit de Code Goed Bestuur aan worden gesteld.

16 Werkgeverschap van het bestuur
In het kader van het werkgeverschap van het bestuur is in 2018, door een afvaardiging van het bestuur, een functioneringsgesprek en een beoordelingsgesprek gevoerd met de directeur-bestuurder. In 2018 zijn maandelijks voortgangsgesprekken gevoerd tussen de directeur-bestuurder en de voorzitter van het bestuur.
In 2018 zijn met de uitvoerende bestuurder de heer A.M.J. van Lieshout afspraken gemaakt over de overdracht van werkzaamheden en het daaraan gekoppelde

1.4. Rechtmatige verwerving en

afreden per eind 2018
Per 01/02/2019 is de heer A.M.J. van Lieshout afgetreden als uitvoerend bestuurder en heeft hij zijn taken en verantwoordelijkheden overgedragen aan de directeur-bestuurder.

17 Evaluatie van het bestuur
In 2018 heeft het toezichthoudend bestuur, na hierover uitvoerig met elkaar in gesprek te zijn geweest, besloten de benodigde stappen te zetten om de huidige bestuursstructuur aan te passen. De huidige bestuursvorm, bestaande uit uitvoerend en toezichthoudend bestuurders zal in 2019 worden omgezet naar een bestuursvorm bestaande uit een College van Bestuur en een Raad van Toezicht.
Met betrekking tot het eigen functioneren en het inventariseren van de individuele ambities van de toezichthoudend bestuurders heeft de voorzitter van het bestuur in de tweede helft van 2018 met iedere zittende bestuurder een voortgangs- c.q. functioneringsgesprek gevoerd. De werving van nieuwe bestuursleden om de in 2018 ontstane vacantie te vullen op te vullen is in gezamenlijk overleg opgeschort totdat de nieuwe bestuursstructuur is vastgesteld.

1.8 Inrichting van het toezichthoudend orgaan
Zie pagina 8, 9 en 10 van het concept bestuursverslag 2018.

1.9 (Nieuw) functies van de toezichthoudend bestuurders
Zie pagina 8, 9 en 10 van het concept bestuursverslag 2018.

1.10 Tegenstrijdige belangen
In 2018 zijn geen situaties met tegenstrijdige belangen en/of potentieel tegenstrijdige belangen geconstateerd.

1.11 Bestuursvergaderingen 2018
Zie pagina 10 en 11 van het concept bestuursverslag 2018

C. (Kees) de Jongh
bestuursvoorzitter
19/06/2019

Hoofdstuk 12. Jaarrekening

FINANCIEEL BELEID

Financiële positie op balansdatum

Onderstaand treft u de balans aan per 31 december 2018 in vergelijking met 31 december 2017. Na de balans volgt een korte toelichting op de belangrijkste wijzigingen in de balans.

Activa	31-12-2018	31-12-2017	Passiva	31-12-2018	31-12-2017
Immateriële vaste activa	-	-	Eigen vermogen	4.464.073	4.747.292
Materiële vaste activa	1.129.858	1.067.093	Voorzieningen	1.057.271	947.465
Financiële vaste activa	30.345	20.550	Langlopende schulden	155.615	154.041
Vorderingen	719.118	706.829	Kortlopende schulden	1.121.629	915.703
Liquide middelen	4.919.267	4.970.029			
Totaal activa	6.798.588	6.764.501	Totaal passiva	6.798.588	6.764.501

- Toelichting op de activa zijde van de balans:

Materiële vaste activa

In 2018 is voor een bedrag van € 289.000 geïnvesteerd. De grootste investeringen hebben betrekking op ICT (€ 148.000), lesmateriaal (€ 70.000) en meubilair (€ 66.000). De afschrijvingslasten bedragen in 2018 € 226.000. Omdat er meer is geïnvesteerd dan afgeschreven, is de waarde van de materiële vaste activa met € 63.000 toegenomen.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa betreffen uitstaande waarborgsommen vanwege de lease van laptops. Omdat in 2018 het aantal geleasede laptops is toegenomen, is ook het bedrag aan uitstaande waarborgsommen met € 10.000 toegenomen.

Vorderingen

De vorderingen zijn eind 2018 € 8.000 hoger dan eind 2017. De belangrijkste vordering betreft OCW in verband met het betaalritme van de rijksbijdrage personeel. Deze vordering ontstaat in de periode augustus tot en met december omdat maandelijks minder dan 1/12 van de rijksbijdrage wordt betaald. In de periode januari tot en met juli loopt de vordering op nul. Deze vordering bedraagt per balansdatum 2018 € 407.000 en is daarmee € 10.000 hoger dan het vorige verslagjaar.

Er hebben een aantal verschuivingen plaatsgevonden binnen de vorderingen: de vordering op de gemeente Rotterdam is met € 50.000 gedaald. De vordering op derden (peuterspeelzalen en voor- en naschoolse opvang) is met € 32.000 toegenomen. De vooruitbetaalde kosten zijn met € 18.000 toegenomen. Dit betreffen voornamelijk licentiekosten.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn in 2018 met € 197.000 afgenomen. De voornaamste oorzaken van deze afname zijn het negatieve exploitatie resultaat ad € 306.000 en een toename van de kortlopende schulden. In het kasstroomoverzicht opgenomen in de jaarrekening is het verloop van de geldmiddelen in 2018 weergegeven.

- Toelichting op de passiva zijde van de balans:

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bedraagt per balansdatum 2018 € 4.145.000 en bestaat uit een algemene reserve, drie publieke bestemmingsreserves (personeel, personeels- en arbeidsmarktbeleid en nulmeting) en een private bestemmingsreserve.

Het resultaat op personeel is in 2018 € 520.000 negatief. Dit resultaat is grotendeels in mindering gebracht op de bestemmingsreserve personeel (31 december 2017 € 469.000). Per balansdatum is de bestemmingsreserve personeel nihil.

De bestemmingsreserve personeels- en arbeidsmarktbeleid is in 2018 voor € 153.000 aangewend, een bedrag van € 784.000 is vrijgefallen ten gunste van de algemene reserve. Ultimo 2018 bedraagt deze bestemmingsreserve nog € 55.000.

De reserve nulmeting is ontstaan bij de invoering van de lumpsumbekostiging. De toen aanwezige activa is geïventariseerd en gewaardeerd. Daartegenover is een bestemmingsreserve nulmeting gevormd.

Jaarlijks valt het bedrag van de afschrijving op de betreffende activa vrij ten gunste van de algemene reserve. De reserve nulmeting bedraagt per balansdatum 2018 nog € 13.000.

De private bestemmingsreserve is gevormd vanuit de ouderbijdrage, andere niet subsidie baten en niet subsidiabele lasten. Het saldo wordt toegevoegd of onttrokken aan de bestemmingsreserve privaat. In 2018 is € 39.000 toegevoegd en per balansdatum 2018 bedraagt de reserve € 249.000.

De algemene reserve bedraagt per 31 december 2018 € 3.828.000.

Het resultaat 2018 ad € 305.000 negatief is in mindering gebracht op het eigen vermogen.

Voorzieningen

Stichting Protestant Christelijk Onderwijs Hillegersberg-Schiebroek heeft twee voorzieningen gevormd: een voorziening voor jubileumuitkeringen en een voorziening voor groot onderhoud.

De voorziening voor jubileumuitkeringen is bestemd voor de kosten voortvloeiend uit 25- of 40-jarige dienstjubilea. Deze voorziening wordt jaarlijks bepaald op basis van het zittend personeelsbestand, hun leeftijd en de blijfkans. In 2018 is een bedrag van € 10.000 onttrokken vanwege vijf jubilea. De dotatie bedroeg € 22.000. Ultimo 2018 bedraagt de voorziening jubileumuitkeringen € 90.000.

De voorziening groot onderhoud dient ter egalisatie van de kosten van groot onderhoud over de jaren heen. De dotatie van € 169.000 is bepaald op basis van het Meerjaren Onderhoudsplan. In 2018 is € 149.000 aan groot onderhoud ten laste van de voorziening gebracht. Dit betreft onder meer schilderwerk (€ 58.000), speelterreinen en erfafscheidingen (€ 64.000) en het herstel van een dak (€ 21.000). De voorziening groot onderhoud bedraagt ultimo 2018 € 890.000.

Langlopende schulden

De langlopende schulden betreffen vooruitontvangen investeringssubsidies. In 2018 is voor € 29.000 aan investeringen gepleegd vanuit ontvangen subsidies. De investeringssubsidies vallen vrij naar rato van de afschrijving op de aangeschafte activa. In 2018 is € 28.000 vrijgefallen. De langlopende schulden bedragen ultimo 2018 nog € 156.000.

Kortlopende schulden

De belangrijkste kortlopende schulden betreffen de salarisgebonden schulden zoals belastingen en premies sociale verzekeringen, schulden ter zake van pensioenen en vakantiegeld en vakantiedagen. Ultimo 2018 bedragen de salarisgebonden schulden € 683.000. Dit is € 58.000 hoger dan ultimo 2017. Deze stijging wordt veroorzaakt door een toename van het aantal medewerkers, verhoging van de salarissen en premiepercentages.

De kortlopende schulden zijn per saldo toegenomen met € 154.000. Met name het saldo crediteuren is ultimo 2018 € 269.000 hoger dan vorig verslagjaar. Dit betreft voornamelijk nota's ontvangen in december met betrekking tot de uitbreiding van de Heijbergsschool. Per balansdatum 2017 bestond een schuld aan OCW vanwege een correctie subsidie van € 44.000 en nog te besteden subsidies van de gemeente Rotterdam voor € 139.000. Deze posten zijn afgewikkeld in 2018 en bestaan derhalve niet meer ultimo 2018.

Analyse resultaat

De begroting van 2018 liet een negatief resultaat zien van € 220.020. Uiteindelijk resulteert een negatief resultaat in boekjaar 2018 van € 283.220: een verschil van € 63.200 met de begroting. Het positief resultaat over het boekjaar 2017 bedroeg € 36.522.

Analyse realisatie 2018 versus realisatie 2017 en realisatie 2018 versus begroting 2018

Onderstaand is de staat van baten en lasten voor het kalenderjaar 2018 opgenomen. De gerealiseerde staat van baten en lasten zijn vergeleken met de begrote baten en lasten voor het kalenderjaar 2018 en de gerealiseerde baten en lasten voor het kalenderjaar 2017.

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Vershil	Realisatie 2017	Vershil
Baten					
Rijksbijdragen OCenW	8.279.974	7.691.694	588.280	7.542.084	737.890
Overige overheidsbijdragen	1.146.540	1.055.167	91.373	894.489	252.051
Overige baten	416.049	376.691	39.358	434.572	-18.523
Totaal baten	9.842.563	9.123.552	719.011	8.871.145	971.418
Lasten					
Personele lasten	8.313.412	7.951.220	362.192	7.321.249	992.163
Afschrijvingen	226.556	171.980	54.576	199.441	27.115
Huisvestingslasten	622.039	531.262	90.777	574.398	47.641
Overige lasten	966.645	694.460	272.185	748.756	217.889
Doorbetalingen aan schoolbesturen	-	-	-	-	-
Totaal lasten	10.128.652	9.348.922	779.730	8.843.844	1.284.808
Saldo baten en lasten	-286.089	-225.370	-60.719	27.301	-313.390
Financiële baten en lasten					
Financiële baten	2.869	5.350	-2.481	9.221	-6.352
Totaal financiële baten en lasten	2.869	5.350	-2.481	9.221	-6.352
Totaal resultaat	-283.220	-220.020	-63.200	36.522	-319.742

- Toelichting op de staat van baten en lasten:

Het resultaat is ten opzichte van 2017 gedaald met € 319.742. De belangrijkste oorzaken van deze daling zijn:

Rijksbijdragen OCenW

De rijksbijdragen OCenW zijn gestegen met € 738.000. Onderdeel hiervan zijn de reguliere rijksbijdragen OCenW (personele bekostiging, personeels- en arbeidsmarktbeleid en materiele bekostiging). Deze zijn in 2018 € 669.000 hoger dan in 2017. Er zijn diverse ontwikkelingen die invloed hebben op de hoogte van de rijksbijdragen. Ondanks een lichte daling van het aantal leerlingen (1.582 per 1 oktober 2017) is de totale rijksbijdrage hoger. Dit wordt veroorzaakt doordat de tarieven zijn verhoogd. Voor de personele bekostiging en subsidie personeels- en arbeidsmarktbeleid zijn de tarieven aangepast op basis van de nieuwe CAO PO 2018-2019. Deze tariefsverhoging geldt ter compensatie van de verhoging van de salariskosten.

Voor het schooljaar 2018-2019 is de subsidie personeels- en arbeidsmarktbeleid verhoogd met € 155,55 per leerling ter vermindering van de werkdruk. Voor het jaar 2018 betekent dit voor stichting PCO Hilligersberg-Schiebroek een extra bedrag van € 103.000.

De overige subsidies OCW zijn in 2018 € 68.000 hoger dan in 2017. De tarieven voor de prestatieboxmiddelen zijn eveneens verhoogd in 2018. Daarnaast zijn er meer impulsmiddelen ontvangen.

Overige overheidsbijdragen

De overige overheidsbijdragen betreffen subsidies vanuit de gemeente Rotterdam. De grootste posten betreffen schoolontwikkeling (€ 354.000), vermindering werkdruk (€ 38.000), vergoeding voor huur gymzalen (€ 25.000) en vrijval investeringssubsidies (€ 27.000). De overige overheidsbijdragen zijn in 2018 € 55.000 hoger dan in 2017.

Overige baten

De overige baten zijn in 2018 € 20.000 lager dan in 2017. Er heeft een verschuiving tussen posten plaatsgevonden. De ouderbijdragen (inclusief overblijfgeld en bijdragen activiteiten) zijn in 2018 € 85.000 hoger dan in 2017. De "overige" overige baten zijn € 96.000 lager dan in 2017. Met name de overige vergoedingen zijn sterk gedaald.

Personele lasten

De personele lasten zijn in 2018 € 909.000 hoger dan in 2017. De kosten van lonen en salarissen, sociale lasten en pensioenlasten zijn € 775.000 gestegen. Deze stijging wordt veroorzaakt door een toename van het aantal werknemers en een sterke stijging van de salarissen vanwege de nieuwe CAO PO 2018-2019. De salarisstijging wordt gecompenseerd door de hogere tarieven van de rijksbijdragen. De overige personele lasten zijn met € 69.000 toegenomen. De voornaamste oorzaak hiervoor is uitbesteding derden. Deze kosten zijn gestegen van € 46.000 in 2017 naar € 106.000 in 2018. Aanleiding van deze stijging is onder andere externe inzet voor extra ondersteuning. In 2017 is € 27.000 vrijgevallen vanuit de personele voorzieningen. In 2018 is € 22.000 toegevoegd. De kosten 2018 zijn hierdoor € 49.000 hoger. In de begroting 2018 was geen dotatie personele voorziening opgenomen.

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn in 2018 met € 27.000 gestegen ten opzichte van 2017 vanwege de gepleegde investeringen ad € 289.000. De investeringen in 2018 zijn hoger dan waar in de begroting rekening mee was gehouden.

Huisvestingslasten

De huisvestingslasten zijn in 2018 € 46.000 hoger dan in 2017. Aan onderhoud is € 65.000 meer uitgegeven in 2018. De dotatie aan de onderhoudsvoorziening is in 2018 € 50.000 lager dan vorig jaar. De huurlasten zijn gestegen (+€ 16.000) evenals de overige huisvestingslasten (+€ 22.000, tuinonderhoud + € 13.000). Op schoonmaakkosten zijn daarentegen € 16.000 lager.

Overige lasten

De overige lasten zijn in 2018 € 68.000 hoger dan in 2017. De administratie en beheerslasten zijn met € 44.000 gestegen, de kosten van inventaris en apparatuur met € 21.000, de leer- en hulpmiddelen met € 25.000 en de buitenschoolse en bijzondere activiteiten met € 45.000. Daartegenover staat een daling van de kosten van culturele vorming met € 8.000 en van de "overige" overige lasten met € 43.000.

Financiële baten

De financiële baten zijn gedaald met € 6.000 vanwege de daling van het rentepercentage.

Totaal resultaat

Het gerealiseerde resultaat 2018 wijkt af van het begrote resultaat over 2018. De belangrijkste oorzaken van deze afwijking zijn deels hetzelfde als de afwijkingen tussen realisatie 2018 en 2017:

De begroting wordt opgesteld op basis van de op dat moment geldende tarieven en bekende informatie. Daarnaast zijn er een aantal afwijkingen die te maken hebben met de methodiek van begroten. Er zijn geen ouderbijdragen opgenomen in de begroting. De baten bedroegen in 2018 € 219.000. Omdat ziekte verzuim en zwangerschapsverlof vooraf nauwelijks valt in te schatten, worden overige uitkeringen personeel niet begroot. Deze bedragen in 2018 € 80.000. Begroot was dat de dotatie onderhoudsvoorziening zou dalen naar € 150.000 (2017 € 219.000). Uiteindelijk is € 169.000 gedoteerd. De onderhoudslasten zouden volgens de begroting in lijn liggen met de lasten in 2017. De extra lasten van € 65.000 zijn derhalve bij het opstellen van de begroting niet voorzien. Op de overige lasten zou een bezuiniging van € 80.000 worden gerealiseerd. Deze lasten zijn echter toegenomen. Hierbij speelt het effect mee van het niet opnemen van de ouderbijdragen en de daaruit gefinancierde bestedingen.

Investerings en financieringsbeleid

De stichting heeft als uitgangspunt dat de investeringen waarvoor geen bijdragen van derden worden ontvangen, zoveel mogelijk met eigen middelen worden gefinancierd. Gezien de liquide positie van de stichting is er ook geen reden voor het aantrekken van vreemd vermogen. De investeringen van 2018 zijn dan ook met eigen middelen gefinancierd.

In de meerjarenbalans is een prognose voor de ontwikkeling van de liquide middelen opgenomen. Hierbij is rekening gehouden met de voor de komende jaren geplande investeringen. Hieruit blijkt dat de omvang van de liquide middelen de komende jaren van voldoende omvang blijft om alle verplichtingen te voldoen en de investeringen te kunnen betalen.

Treasuryverslag

Met ingang van 1 juli 2016 is de 'Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016' van kracht geworden. Teneinde aan deze wetgeving te voldoen heeft het bestuur een nieuw treasurystatuut opgesteld. Dit statuut is in de bestuursvergadering van 8 februari 2017 vastgesteld. Het uitgangspunt van het financieel beleid is dat de toegekende publieke middelen overeenkomstig hun bestemming worden besteed. Het treasurybeleid is erop gericht om een zo hoog mogelijk rendement te combineren met een zo laag mogelijk risico. Deze afweging wordt meegenomen in de productkeuze naar aard, looptijd en beschikbaarheid van middelen.

CONTINUÏTEITSPARAGRAAF

In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de toekomstige ontwikkelingen voor de stichting. Hiermee willen we een beeld geven over de continuïteit van de stichting.

Er is geen sprake van majeure investeringen of van doorcentralisatie van de huisvesting.

Kengetallen

	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021
Aantal leerlingen per 1 oktober	1.582	1.567	1.570	1.541	1.527
Personele bezetting in fte per 31 december					
Bestuur / Management	9,66	9,40	7,24	7,12	7,12
Personeel primair proces	92,40	91,78	92,12	83,87	82,33
Ondersteunend personeel	18,33	25,54	17,77	16,12	15,49
Totale personele bezetting	120,39	126,72	117,13	107,11	104,94

Overige kengetallen

	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021
Aantal leerlingen / Totaal personeel	13,14	12,37	13,40	14,39	14,55
Aantal leerlingen / Onderwizend personeel	17,12	17,07	17,04	18,37	18,55

- Toelichting op de kengetallen

de verwachte leerlingaantallen

We zien hier ten opzichte van 2021 een afname van ongeveer 3% in vergelijking met 2019. Er is een prognose opgesteld per school. De leerlingontwikkeling varieert sterk per school.

de personele bezetting

De daling van de leerlingaantallen heeft gevolgen voor de beschikbare middelen en derhalve ook voor de beschikbare formatie. De directeuren zijn binnen kaders vrij om te kiezen tussen OP en OOP. In de formatieprognoses is gekozen om te rekenen met fluctuaties in OP vanaf 2020. Het inkrimpen van de formatie zal gebeuren door middel van natuurlijk verloop.

Balans

Activa	Realisatie 31-12-2017	Realisatie 31-12-2018	Prognose 31-12-2019	Prognose 31-12-2020	Prognose 31-12-2021
Immateriële vaste activa	-	-	-	-	-
Materiële vaste activa	1.067.093	1.129.858	1.130.000	1.130.000	1.130.000
Financiële vaste activa	20.550	30.345	30.345	30.345	30.345
Totaal vaste activa	1.087.643	1.160.203	1.160.345	1.160.345	1.160.345
Vorraden	-	-	-	-	-
Vorderingen	706.829	719.118	717.000	717.000	717.000
Kortlopende effecten	-	-	-	-	-
Liquide middelen	4.970.029	4.919.267	3.711.260	3.469.294	3.097.706
Totaal vlottende activa	5.676.858	5.638.385	4.428.260	4.186.294	3.814.706
Totaal activa	6.764.501	6.798.588	5.588.605	5.346.639	4.975.051

Passiva	Realisatie 31-12-2017	Realisatie 31-12-2018	Prognose 31-12-2019	Prognose 31-12-2020	Prognose 31-12-2021
Algemene reserve	3.364.475	4.146.932	3.439.158	3.051.882	2.672.834
Bestemmingsreserves	1.382.818	317.141	313.141	309.141	305.141
Overige reserves / fondsen	-	-	-	-	-
Eigen vermogen	4.747.293	4.464.073	3.752.299	3.361.023	2.977.975
Voorzieningen	947.465	1.057.271	661.616	825.116	850.766
Langlopende schulden	154.041	155.615	124.690	110.500	96.310
Kortlopende schulden	915.703	1.121.629	1.050.000	1.050.000	1.050.000
Totaal passiva	6.764.502	6.798.588	5.588.605	5.346.639	4.975.051

- Toelichting op de balans

Bij de materiele vaste activa hebben de investeringen en de afschrijvingen een vergelijkbaar niveau. De waarde van de materiele vaste activa blijft derhalve gelijk.

De vorderingen en kortlopende schulden hebben op balansdatum 2018 een normaal niveau.

De liquide middelen zijn de sluitpost in de balans. De komende jaren wordt een jaarlijks verlies voorzien van bijna € 400.000. De liquide middelen nemen derhalve jaarlijks af.

De geprognosticeerde resultaten zijn ten laste van het eigen vermogen gebracht.

Aan de voorziening onderhoud wordt in 2019 € 37.000 gedoteerd, in 2020 wordt de jaarlijkse dotatie verhoogd naar € 370.000. Er is rekening gehouden met de onttrekkingen volgens het Meerjaren Onderhoudsplan.

Staat van baten en lasten

	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021
Aantal leerlingen	1.582	1.567	1.570	1.541	1.527
Baten					
Rijksbijdragen OCenW	7.542.084	8.279.974	8.459.162	8.427.883	8.405.914
Overige overheidsbijdragen	894.489	1.146.540	551.159	379.291	328.706
Overige baten	434.572	416.049	140.270	140.270	140.270
Totaal baten	8.871.145	9.842.563	9.150.591	8.947.444	8.874.890
Lasten					
Personeelslasten	7.321.249	8.313.412	8.186.604	7.646.872	7.566.657
Afschrijvingen	199.441	226.556	290.511	291.184	290.616
Huisvestingslasten	574.398	622.039	463.021	796.401	796.401
Overige lasten	748.756	966.645	606.264	606.264	606.264
Doorbetalingen aan schoolbesturen	-	-	-	-	-
Totaal lasten	8.843.844	10.128.652	9.546.400	9.340.721	9.259.938
Saldo baten en lasten	27.301	-286.089	-395.809	-393.277	-385.048
Financiële baten en lasten					
Financiële baten	9.221	2.869	2.000	2.000	2.000
Financiële lasten	-	-	-	-	-
Totaal financiële baten en lasten	9.221	2.869	2.000	2.000	2.000
Totaal resultaat	36.522	-283.220	-393.809	-391.277	-383.048

- Toelichting op de staat van baten en lasten

De stichting PCO Hillegersberg-Schiebroek heeft meer reserves dan volgens de Commissie Vermogensbeheer Onderwijsinstelling strikt noodzakelijk is. In de meerjarenbegroting wordt uitgegaan van een dusdanig negatief resultaat dat het vermogen naar een aanvaardbaar niveau zal dalen. De SPCOHS heeft bij het opstellen van de meerjarenbegroting de grootste zorgvuldigheid betracht. De begroting gaat uit van de huidige (bekende) wet- en regelgeving. De begroting is onderhevig aan risico's en onzekerheden, de werkelijke resultaten en gebeurtenissen kunnen aanmerkelijk afwijken van de huidige verwachtingen. Er is in de meerjarenbegroting niet gewerkt met scenario's. Er ligt een grondige analyse van de ontwikkeling van het aantal leerlingen en de daarmee te verwachten inkomsten ten grondslag aan de begroting. Het leerlingaantal zal naar verwachting dalen. Uitgaven zijn gebaseerd op ervaringscijfers en de te verwachten continuïteit in de bedrijfsvoering.

Overige rapportages

- Rapportage aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem

Om de continuïteit te bewaken van een bestuur met vier scholen is uitvoering gegeven aan een goed werkende planning- en controlcyclus. Dit betreft het jaarlijks opstellen van een meerjarenbegroting en het tijdig bespreken en bijsturen naar aanleiding van de periodieke rapportages. Gedurende het begrotingsproces worden leerlingprognoses en ambitieuze onderwijsdoelstellingen op uitvoerbaarheid getoetst en vervolgens vastgelegd in een goedgekeurde meerjarenbegroting. Ook worden de risico's opnieuw doorgenomen en maatregelen om deze te verminderen afgesproken. In voorkomende gevallen worden de kosten daarvan in de begroting opgenomen. In het bestuursformatieplan worden de formatie van de scholen en de bestuursondersteuning, alsmede het personeelsbeleid binnen het kader van de meerjarenbegroting nader uitgewerkt. De meerjareninvesteringen worden als onderdeel van het begrotingsproces jaarlijks vastgelegd.

Door middel van financiële rapportages met een uitputtingsbegroting voor de overig te besteden middelen per jaar, wordt nauwkeurig bijgehouden wat de stand van zaken is ten aanzien van de financiën. Voor wat betreft de personele uitgaven geschiedt dit maandelijks. Met een simpele doch doeltreffend overzicht wordt ook de ontwikkeling van het leerlingaantal gemonitord. Het aantal leerlingen bepaalt immers de hoogte van het in het komende jaar te ontvangen subsidiebedrag. Door scherpe monitoring zijn de bakens snel en doeltreffend te verzetten.

- Risicomanagement en de beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden

De belangrijkste risico's en onzekerheden zijn weergegeven in de afzonderlijke bijlage Risicoparagraaf.

Subsidie gemeente Rotterdam

Stichting PCO Hillegersberg-Schiebroek ontvangt tot nu toe substantiële bedragen aan additionele subsidie van de gemeente Rotterdam. Deze inkomsten zijn echter afhankelijk van jaarlijkse raadsbesluiten en daarmee afhankelijk van de politieke realiteit en continuïteit in hoge mate onzeker.

Personeelsopbouw

De leeftijdsgroep 20 tot 40 jaar is ruim vertegenwoordigd in de scholen. Zwangerschaps-, bevallings- en ouderschapsverlof zijn veel voorkomend onder het personeel. Vervangers zijn moeilijk te vinden. Door samenwerking met andere besturen wordt dit probleem zoveel mogelijk opgelost.

KENGETALLEN

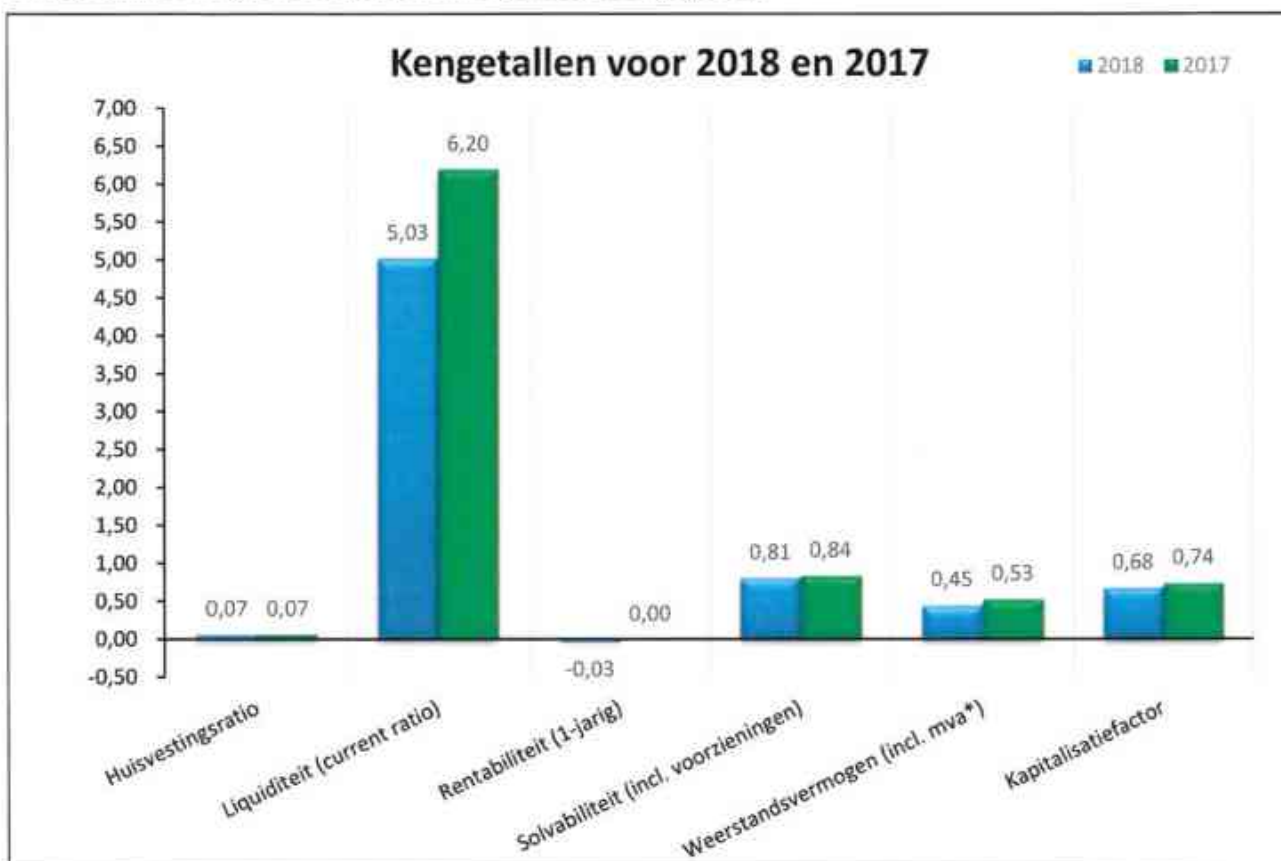
In onderstaande tabel zijn meerdere kengetallen opgenomen. Als er een signaleringswaarde is vastgesteld door de onderwijsinspectie dan staat deze vermeld. Indien bepaalde kengetallen erg afwijken ten opzichte van de signaleringswaarde, kan dit aanleiding zijn tot verder onderzoek naar een financieel risico door de onderwijsinspectie.

Een signaleringswaarde is echter geen norm voor de onderwijsinspectie.

Kengetal	2018	2017	Signaleringswaarde onderwijsinspectie
Huisvestingsratio	0,07	0,07	groter dan 0,10
Liquiditeit (current ratio)	5,03	6,20	kleiner dan 0,75
Rentabiliteit (1-jarig)	-0,03	0,00	lager dan -0,10
Solvabiliteit (incl. voorzieningen)	0,81	0,84	kleiner dan 0,30
Weerstandsvermogen (incl. mva*)	0,45	0,53	kleiner dan 0,05
Kapitalisatiefactor	0,68	0,74	geen

* mva: materiële vaste activa

Bovenstaande kengetallen zijn hieronder grafisch weergegeven.

Hierina vindt u de omschrijving en definitie per kengetal inclusief berekening.

Huisvestingsratio

Het kengetal "huisvestingsratio" geeft de verhouding weer tussen de huisvestingslasten en de totale lasten (inclusief financiële lasten).

- **Definitie:** Som van de huisvestingslasten en afschrijvingen gebouwen en terreinen gedeeld door som van de totale lasten (inclusief financiële lasten).

Omschrijving	31-12-2018		31-12-2017	
	€	€	€	€
- Huisvestingslasten	622.039		574.398	
- Afschrijvingen gebouwen en terreinen	36.922		35.226	
Som van de huisvestingslasten en afschrijvingen gebouwen en terreinen		658.961		609.624
- Totale lasten	10.128.652		8.843.844	
Som totale lasten en financiële lasten		10.128.652		8.843.844
Kengetal:	0,07		0,07	

De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde van groter dan 0,10.

De huisvestingsratio is voor 2018 lager dan de signaleringswaarde onderwijsinspectie. In vergelijking met 2017 is de huisvestingsratio gelijk gebleven.

Liquiditeit (current ratio)

De liquiditeit geeft aan in hoeverre de organisatie op korte termijn aan haar verplichtingen kan voldoen.

- **Definitie:** De verhouding tussen de vlottende activa (som van liquide middelen, kortlopende effecten, vorderingen en voorraden) en de kortlopende schulden.

Omschrijving	31-12-2018		31-12-2017	
	€	€	€	€
- Liquide middelen	4.919.267		4.970.029	
- Vorderingen	719.118		706.829	
Vlottende activa		5.638.385		5.676.858
Kortlopende schulden		1.121.629		915.703
Kengetal:	5,03		6,20	

De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde kleiner dan 0,75.

De liquiditeitsratio geeft aan dat 5,03 keer kan worden voldaan aan de uitstaande kortlopende schulden, bestaande uit de posten benoemd in de toelichting op de balans onder 2.4 Kortlopende schulden.

De stichting heeft op 31 december 2018 de beschikking over € 4.919.267 aan liquide middelen en daarnaast € 719.118 openstaan aan nog te ontvangen bedragen.

Deze bedragen zijn binnen één jaar opeisbaar, waardoor kan worden voldaan aan de openstaande schulden die binnen één jaar voldaan moeten zijn, te weten € 1.121.629.

De liquiditeit is voor 2018 groter dan de signaleringswaarde onderwijsinspectie. In vergelijking met 2017 is de liquiditeitspositie gedaald.

In bovenstaande berekening is geen rekening gehouden met de in de voorzieningen opgenomen verplichtingen.

Rentabiliteit

De rentabiliteit geeft de verhouding aan tussen het resultaat en de totale baten.

- **Definitie:** Resultaat gedeeld door de totale baten (inclusief financiële baten).

Omschrijving	31-12-2018		31-12-2017	
	€	€	€	€
Resultaat		-283.220		36.522
- Totaal baten	9.842.563		8.871.145	
- Financiële baten	2.869		9.221	
Som totaal baten inclusief financiële baten		9.845.432		8.880.366
Kengetal 1-jarig:		-0,03		0,00

De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde lager dan -0,10.

De rentabiliteit geeft aan hoeveel van de totale opbrengsten omgezet wordt in het uiteindelijke resultaat.

De stichting heeft met de totale baten, te weten € 9.845.432, een resultaat behaald van -€ 283.220. Dit houdt in dat er naast de inzet van elke euro die ontvangen en besteed wordt er € 0,03 wordt ingeteerd op de reserves.

De rentabiliteit is voor 2018 hoger dan de signaleringswaarde onderwijsinspectie. In vergelijking met 2017 is de rentabiliteitspositie gedaald.

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft de verhouding tussen eigen en vreemd vermogen aan en verschaft dus inzicht in de financieringsopbouw. De solvabiliteit geeft ook aan in hoeverre de organisatie op langere termijn aan haar verplichtingen kan voldoen.

- **Definitie inclusief voorzieningen:** Eigen vermogen en voorzieningen gedeeld door het totale vermogen

Omschrijving	31-12-2018		31-12-2017	
	€	€	€	€
- Eigen vermogen	4.464.073		4.747.292	
- Voorzieningen	1.057.271		947.465	
Som eigen vermogen en voorzieningen		5.521.344		5.694.757
Totaal vermogen		6.798.588		6.764.501
Kengetal:		0,81		0,84

De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde kleiner dan 0,30.

Deze definitie van de solvabiliteit geeft aan dat 81% van het totale vermogen uit eigen vermogen ofwel reserves en voorzieningen bestaat, hetgeen inhoudt dat slechts 19% van het totale vermogen gefinancierd wordt met vreemd vermogen.

De solvabiliteit is voor 2018 groter dan de signaleringswaarde onderwijsinspectie. In vergelijking met 2017 is de solvabiliteitspositie gedaald.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft aan het vermogen om niet-voorzien tot de reguliere bedrijfsvoering behorende risico's op te vangen.

- Definitie inclusief materiële vaste activa: Het eigen vermogen gedeeld door de totale baten (inclusief financiële baten)

Omschrijving	31-12-2018		31-12-2017	
	€	€	€	€
Eigen vermogen		4.464.073		4.747.292
- Totaal baten	9.842.563		8.871.145	
- Financiële baten	2.869		9.221	
Som totaal baten inclusief financiële baten		9.845.432		8.880.366
Kengetal:		0,45		0,53

De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde kleiner dan 0,05.

In deze definitie wordt de rol van het eigen vermogen als risicobuffer voor onvoorziene gebeurtenissen benadrukt.

Bij toepassing en verankering van het risicomanagement in de organisatie en het goed functioneren van de planning & control cyclus blijven altijd restrisico's achter. Voor het opvangen van de mogelijke financiële effecten moet het bestuur voldoende weerstandsvermogen hebben of opbouwen.

Het weerstandsvermogen is voor 2018 groter dan de signaleringswaarde onderwijsinspectie. In vergelijking met 2017 is het weerstandsvermogen gedaald.

Kapitalisatiefactor

De kapitalisatiefactor geeft een indicatie hoe rijk een schoolbestuur is; dit om te signaleren of onderwijsorganisaties misschien een deel van hun kapitaal niet of inefficiënt benutten voor de vervulling van hun taken.

- Definitie: De activazijde van de balans minus de materiële vaste activa betreffende gebouwen en terreinen gedeeld door de totale baten (inclusief financiële baten).

Omschrijving	31-12-2018		31-12-2017	
	€	€	€	€
- Balans totaal	6.798.588		6.764.501	
- Materiële vaste activa gebouwen en terreinen	143.282		179.138	
Verschil balans totaal en materiële vaste activa gebouwen en terreinen		6.655.306		6.585.363
- Totaal baten	9.842.563		8.871.145	
- Financiële baten	2.869		9.221	
Som totaal baten inclusief financiële baten		9.845.432		8.880.366
Kengetal:		0,68		0,74

De onderwijsinspectie hanteert geen signaleringswaarde voor de kapitalisatiefactor.

JAAARREKENING

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING VAN ACTIVA, PASSIVA EN RESULTAATBEPALING

Algemeen

De grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn conform de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs (RJO). Op basis van de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs worden Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving toegepast (behoudens afwijkingen aanvullingen in de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs). De jaarrekening is opgesteld in gehele euro's.

Activa en passiva, met uitzondering van het eigen vermogen, worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Voor zover noodzakelijk worden op de vorderingen voorzieningen getroffen voor verwachte oninbaarheid.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Vergelijking met voorgaand jaar

De grondslagen voor waardering van activa, passiva en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van de instelling en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Consolidatie

In de consolidatie worden de financiële gegevens opgenomen van Stichting Protestants Christelijk Onderwijs Hillegersberg-Schiebroek samen met haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarover zij overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waarin Stichting Protestants Christelijk Onderwijs Hillegersberg-Schiebroek direct of indirect overheersende zeggenschap kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enige andere wijze de financiële en operationele activiteiten kan beheersen. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met potentiële stemrechten die direct kunnen worden uitgeoefend op balansdatum.

In de consolidatie zijn betrokken de jaarrekening van Stichting Protestants Christelijk Onderwijs Hillegersberg-Schiebroek, alsmede de jaarrekening van Stichting Peuterspeelzalen Hillegersberg-

Grondslagen Balans

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of de vervaardigingsprijs, verminderd met de afschrijvingen. De afschrijvingen vinden lineair en naar tijdsgelang plaats op basis van de verwachte toekomstige gebruiksduur. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht.

Onderstaand worden de afschrijvingstermijnen per categorie weergegeven. Tevens zijn de activeringsgrenzen vermeld.

Categorie	afschrijvings- termijn in maanden	afschrijvings- percentage per jaar	activerings- grens in €
Terreinen	240	5	500
Inventaris en apparatuur	240	5	500
Overige materiële vaste activa			
- Alarm	180	7	500
- Zonnepanelen			
	120	10	500
- Installaties	180	7	500
- Bureau's	240	5	500
- Stoelen	96	12,5	500
- Kasten	240	5	500
- Leerlingsets	240	5	500
- Huishoudelijke apparaten	60	20	500
- ICT	36	25	500
- Touchscreens	72	16,67	500
Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering en vooruitbetaald op			
- Methoden A, B, C etc.	96	12,5	500
- Spel en Sportmaterialen	96	12,5	500

Gebouwen

De gebouwen en terreinen worden opgenomen indien sprake is van economisch eigendom. Hiervan is sprake in het geval van eigen investeringen of van doordecentralisatie van de huisvesting. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Financiële vaste activa

Overige vorderingen

De onder financiële vaste activa opgenomen overige vorderingen omvatten waarborgsommen tot het einde van de looptijd zullen worden aangehouden.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas en banktegoeden.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve(s) en bestemmingsreserve(s) en/of -fonds(en).

De bestemmingsreserves zijn reserves met een beperktere bestedingsmogelijkheid, welke door het bestuur is aangebracht.

Omschrijving	Doel	Beperkingen	EUR
- Reserve personeel			-
- Reserve Personeels- en Arbeidsmarktbeleid			54.861
- Reserve nulmeting			13.194
- Algemene reserve privaat			249.086

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

Voorzieningen worden onderscheiden naar aard en doel.

Toevoegingen aan de voorzieningen vinden plaats door dotaties ten laste van de staat van baten en lasten. De onttrekkingen vinden rechtstreeks plaats ten laste van de betreffende voorziening.

Voor het contant maken van de waarde van de voorziening wordt gerekend met een rekenrente welke voor eind 2018 wordt bepaald. De berekening is als volgt:
Rekenrente = Wettelijke rente (bron: DNB) +/- Inflatie (bron: CBS).

Voor 2018 wordt er gerekend met een rekenrente van -0,10%. Waarbij de waarde voor de wettelijke rente vastgesteld is op 2,00% en de uitgangswaarde voor de inflatie 2,10% is.

Jubileumuitkeringen

De voorziening jubilea wordt opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband. Voor de berekening van de contante waarde van de voorziening wordt gerekend met de rekenrente welke onder het kopje voorzieningen is benoemd. Daarnaast wordt onder meer rekening gehouden met verwachte salarisstijgingen en de blijfkans.

Voorziening duurzame inzetbaarheid

De voorziening duurzame inzetbaarheid wordt opgenomen tegen de contante waarde van de gespaarde uren per einddatum verslagperiode, voor personeelsleden ouder dan 57 jaar waarbij een opnameplan is overeengekomen voor een looptijd van maximaal 5 jaar. Voor de berekening van de contante waarde van de voorziening wordt gerekend met de rekenrente welke onder het kopje voorzieningen is benoemd. Bij de berekening van de voorziening wordt onder meer rekening gehouden met de opnamekans.

Langdurig zieken

De voorziening langdurig zieke werknemers wordt gevormd door de verwachte salariskosten van langdurig zieke werknemers die waarschijnlijk niet meer zullen terugkeren in het arbeidsproces.

Voorziening groot onderhoud

Voor uitgaven voor groot onderhoud van gebouwen wordt een voorziening gevormd om deze lasten gelijkmatig te verdelen over een aantal boekjaren. De toevoeging aan de voorziening wordt bepaald op basis van het geschatte bedrag van het groot onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud verloopt.

Langlopende schulden

Langlopende schulden worden bij de eerste waardering gewaardeerd tegen reële waarde.

Onder deze post valt onder meer vooruitontvangen investeringssubsidies. Deze subsidies moeten zichtbaar in mindering gebracht worden op de materiële vaste activa of als schuld gepresenteerd worden onder vooruitontvangen investeringssubsidies.

Kortlopende schulden

De overlopende passiva betreffen de vooruitontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en/of nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

Grondslagen Staat van Baten en lasten

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en lasten over het verslagjaar, met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Lasten en risico's die hun oorsprong vinden vóór het einde van het verslagjaar, zijn in acht genomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Het resultaat van de staat van baten en lasten wordt toegevoegd aan de (bestemde) reserve(s) die door het bestuur is/ zijn bepaald.

Rijksbijdragen worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft.

Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de Stichting de condities voor ontvangst kan aantonen.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

De Stichting heeft de toegezegd-pensioenregeling bij het bedrijfstakpensioenfonds in de jaarrekening verwerkt als verplichtingenbenadering.

Voor toegezegde-bijdrageregelingen betaalt de instelling op verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan pensioenfondsen. Behalve de betaling van premies heeft de instelling geen verdere verplichtingen uit hoofde van deze pensioenregelingen. De premies worden verantwoord als personeelskosten als deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen.

Pensioenregeling

Nederlandse pensioenregelingen:

De instelling heeft op de balans geen eigen pensioenvoorziening opgenomen. De instelling is volgens de cao PO aangesloten bij het ABP. De belangrijkste kenmerken van deze regelingen zijn:

- pensioengevende salarisgrondslag is middelloon
- er heeft in 2018 geen indexatie plaatsgevonden

- de dekkingsgraad van het ABP was per 31-12-2018 97,00%
- overige kenmerken zijn te vinden op www.abp.nl

Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de economische levensduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Grondslagen Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij de indirecte methode wordt het resultaat als basis genomen.

Dit overzicht geeft weer waaraan de in de verslagperiode beschikbaar gekomen gelden zijn besteed.

In samenhang met de balans en de staat van baten en lasten moet het kasstroomoverzicht bijdragen aan het inzicht in de financiering, de liquiditeit, de solvabiliteit en het vermogen van de instelling om geldstromen te genereren.

Kredietrisico

De liquide middelen staan uit bij banken die minimaal voldoen aan het treasurybeleid.

GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2018
En vergelijkende cijfers 2017. - na verwerking resultaatbestemming -

		31-12-2018		31-12-2017	
		€	€	€	€
1	ACTIVA				
1.1	Vaste activa				
1.1.2	Materiële vaste activa	1.129.858		1.067.093	
1.1.3	Financiële vaste activa	30.345		20.550	
	<i>Totaal vaste activa</i>		<i>1.160.203</i>		<i>1.087.643</i>
1.2	Viottende activa				
1.2.2	Vorderingen	719.118		706.829	
1.2.4	Liquide middelen	4.919.267		4.970.029	
	<i>Totaal viottende activa</i>		<i>5.638.385</i>		<i>5.676.858</i>
	TOTAAL ACTIVA		6.798.588		6.764.501
2	PASSIVA				
2.1	Eigen vermogen	4.464.073		4.747.292	
2.2	Voorzieningen	1.057.271		947.465	
2.3	Langlopende schulden	155.615		154.041	
2.4	Kortlopende schulden	1.121.629		915.703	
	TOTAAL PASSIVA		6.798.588		6.764.501

GECONSOLIDEERDE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018
En vergelijkende cijfers 2017

	2018		Begroot 2018		2017	
	€	€	€	€	€	€
3 Baten						
3.1 Rijksbijdragen OCW	8.279.974		7.691.694		7.542.084	
3.2 Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	1.146.540		1.055.167		894.489	
3.5 Overige baten	416.049		376.691		434.572	
<i>Totaal baten</i>		9.842.563		9.123.552		8.871.145
4 Lasten						
4.1 Personeelslasten	8.313.412		7.951.220		7.321.249	
4.2 Afschrijvingen	226.556		171.980		199.441	
4.3 Huisvestingslasten	622.039		531.262		574.398	
4.4 Overige lasten	966.645		694.460		748.756	
<i>Totaal lasten</i>		10.128.652		9.348.922		8.843.844
<i>Saldo baten en lasten *</i>		-286.089		-225.370		27.301
6 Financiële baten en lasten						
6.1 Financiële baten	2.869		5.350		9.221	
<i>Saldo financiële baten en lasten</i>		2.869		5.350		9.221
Totaal resultaat *		-283.220		-220.020		36.522

*(- is negatief)

Resultaatbestemming:

Toevoeging Algemene reserve Privaat	39.036	(schoolbankrekeningen)
Onttrekking Algemene reserve Publiek	-355.811	Stg PCOHS
Toevoeging Algemene reserve Publiek	20.812	Stg. PZS
Toevoeging P & A Arbo	16.765	
Onttrekking Nulmeting	-4.022	
	<u>-283.220</u>	

GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT 2018
En vergelijkende cijfers 2017

	Ref.	2018		2017	
		€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten					
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering (saldo baten en lasten)			-286.089		27.301
<i>Aanpassingen voor aansluiting bedrijfsresultaat:</i>					
- Afschrijvingen	4.2	226.556		199.441	
- Mutaties voorzieningen	2.2	109.806		98.344	
Totaal van aanpassingen voor aansluiting met het bedrijfsresultaat			336.362		297.785
<i>Veranderingen in werkkapitaal:</i>					
- Vorderingen	1.2.2-/1.2.2.14	-18.376		-168.944	
- Kortlopende schulden	2.4-/2.4.18	205.926		93.233	
Totaal van aanpassingen in werkkapitaal			187.550		-75.711
Kasstroom uit bedrijfsoperaties			237.823		249.375
Ontvangen interest	6.1.1-/1.2.2.14		8.956		9.221
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten			246.779		258.596
Kasstroom uit investeringsactiviteiten					
Investerings in materiële vaste activa	1.1.2	-289.321		-159.902	
Overige investeringen in financiële vaste activa	1.1.3	-9.795		-	
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten			-299.116		-159.902
Kasstroom uit financieringsactiviteiten					
Nieuw opgenomen langlopende schulden	2.3	29.450		-	
Aflossing langlopende schulden	2.3	-27.875		-28.335	
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten			1.575		-28.335
Kasstroom uit overige balansmutaties					
Mutatie liquide middelen	1.2.4		-50.763		70.355
Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:					
		2018		2017	
		€	€	€	€
Stand liquide middelen per 1-1		4.970.029		4.218.926	
Mutatie boekjaar liquide middelen		-50.762		70.355	
Stand liquide middelen per 31-12			4.919.267		4.289.281

TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE GECONSOLIDEERDE BALANS

1.1.2 Materiële vaste activa	1.1.2.1 Gebouwen	1.1.2.2 Terreinen	1.1.2.3 Inventaris en apparatuur	1.1.2.4 Overige materiële vaste activa	1.1.2.5 Vaste bedrijfs-activa in uitvoering en vooruitbetalingen	1.1.2.6 Niet aan de bedrijfsuitoefening dienstbare MVA	Totaal materiële vaste activa
	€	€	€	€	€	€	€
Stand per 01-01-2018							
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	376.077	3.466	2.044.953	949.407	-	-	3.373.902
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	199.481	-	1.388.995	717.408	-	-	2.305.885
Cumulatieve herwaarderingsen	-	-	-	-	-	-	-
Materiële vaste activa per 01-01-2018	176.596	3.466	655.957	231.998	-	-	1.068.017
Verloop gedurende 2018							
Investeringsen	1.067	-	218.013	70.241	-	-	289.321
Desinvesteringsen	-	-	-	-	-	-	-
Afschrijvingen	36.749	173	135.735	53.899	-	-	226.556
Afschrijvingen op desinvesteringsen	-	-	-	-	-	-	-
Herwaarderingsen	-	-	-	-	-	-	-
Bijzondere waardeverminderingen	-	-	-	-	-	-	-
Terugneming van bijzondere waardeverminderingen	-	-	-	-	-	-	-
Overige mutaties	-	-	-	-	-	-	-
Mutatie gedurende 2018	35.682-	173-	82.279	16.341	-	-	62.765
Stand per 31-12-2018							
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	377.144	3.466	2.262.966	1.019.647	-	-	3.663.223
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	236.230	1.097	1.524.730	771.308	-	-	2.533.365
Cumulatieve herwaarderingsen	-	-	-	-	-	-	-
Materiële vaste activa per 31-12-2018	140.914	2.368	738.236	248.340	-	-	1.129.858

TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE GECONSOLIDEERDE BALANS

1.1.3	Financiële vaste activa	Boek- waarde 1-1-2018	Investe- ringen 2018	Desinves- teringen 2018	Waarde- verandering 2018	Resultaat 2018	Boek- waarde 31-12-2018
		€	€	€	€	€	€
1.1.3.8	Overige vorderingen	20.550	9.795	-	-	-	30.345
	Totaal Financiële vaste activa	20.550	9.795	-	-	-	30.345

1.2 Vlottende activa

1.2.2	Vorderingen	31-12-2018	31-12-2017
		€	€
1.2.2.2	OCW	406.733	396.955
1.2.2.3	Gemeenten en Gemeenschappelijke regelingen	258.236	272.131
1.2.2.6	Personeel	4.000	4.000
1.2.2.10	Overige vorderingen	-	-
	<i>Subtotaal vorderingen</i>	<i>668.969</i>	<i>673.086</i>
1.2.2.12	Vooruitbetaalde kosten	20.072	614
1.2.2.14	Te ontvangen interest	2.668	8.755
1.2.2.15	Overige overlopende activa	27.409	24.373
	<i>Overlopende activa</i>	<i>50.149</i>	<i>33.742</i>
	Totaal Vorderingen	719.118	706.828

Alle vorderingen genoemd onder 1.2.2 hebben een looptijd korter dan een jaar .

1.2.2.10	Overige vorderingen	31-12-2018	31-12-2017
		€	€
1.2.2.10.4	Rekeningen courant	-	-
	Totaal Overige vorderingen	-	-

1.2.4	Liquide middelen	31-12-2018	31-12-2017
		€	€
1.2.4.1	Kasmiddelen	652	-
1.2.4.2	Tegoeden op bankrekeningen	4.918.615	4.970.029
	Totaal liquide middelen	4.919.267	4.970.029

2 Passiva

2.1 Eigen vermogen	Stand per 01-01-2018	Resultaat 2018	Overige mutaties	Stand per 31-12-2018
	€	€	€	€
2.1.1 Groepsvermogen				
2.1.1.1 Algemene reserve	3.364.475	49.032	733.426	4.146.932
2.1.1.2 Bestemmingsreserves (publiek)	1.172.768	-371.287	-733.426	68.055
2.1.1.3 Bestemmingsreserves (privaat)	210.050	39.036	-	249.086
2.1.1 Totaal Groepsvermogen	4.747.293	-283.219	-	4.464.073
Totaal Eigen vermogen	4.747.293	-283.219	-	4.464.073

2.1.1.2 Bestemmingsreserves (publiek)	Stand per 01-01-2018	Resultaat 2018	Overige mutaties	Stand per 31-12-2018
	€	€	€	€
2.1.1.2.4 Reserve Personeels- en Arbeidsmarktbeleid	686.206	153.013	-784.359	54.861
2.1.1.2.10 Reserve nulmeting	17.216	-4.022	-	13.194
Totaal bestemmingsreserves publiek	1.172.767	-371.287	-733.426	68.055

2.1.1.3 Bestemmingsreserves (privaat)	Stand per 01-01-2018	Resultaat 2018	Overige mutaties	Stand per 31-12-2018
	€	€	€	€
2.1.1.3.1 Algemene reserve privaet	210.050	39.036	-	249.086
Totaal bestemmingsreserves privaet	210.050	39.036	-	249.086

2.2 Voorzieningen	Stand per 01-01-2018	Dotatie 2018	Onttrek-king 2018	Vrijval 2018	Rente mutatie*	Stand per 31-12-2018	Bedrag < 1 jaar	Bedrag 1 t/m 5 jaar	Bedrag > 5 jaar
	€	€	€	€	€	€	€	€	€
2.2.1 Personele voorzieningen	77.542	22.178	9.574	-	-	90.146	18.650	38.950	32.545
2.2.3 Voorzieningen voor groot onderhoud	869.924	168.768	148.541	-	-	890.151	355.500	534.651	-
2.2.4 Overige voorzieningen	-	76.975	-	-	-	76.975	76.975	-	-
Totaal Voorzieningen	947.466	267.921	158.115	-	-	1.057.272	451.125	573.601	32.545

* bij netto contante waarde

2.2.1 Personele voorzieningen	Stand per 01-01-2018	Dotatie 2018	Onttrek-king 2018	Vrijval 2018	Rente mutatie*	Stand per 31-12-2018	Bedrag < 1 jaar	Bedrag 1 t/m 5 jaar	Bedrag > 5 jaar
	€	€	€	€	€	€	€	€	€
2.2.1.4 Jubileumuitkeringen	77.542	22.178	9.574	-	-	90.146	18.650	38.950	32.545
Totaal personele voorzieningen	77.542	22.178	9.574	-	-	90.146	18.650	38.950	32.545

* bij netto contante waarde

2.3 Langlopende schulden	Stand per 01-01-2018	Aangege- lening in 2018	Aflossing in 2018	Stand per 31-12-2018	Looptijd > 1 jaar	Looptijd > 5 jaar
	€	€	€	€	€	€
2.3.7 Overige langlopende schulden	154.041	29.450	27.875	155.615	124.690	67.931
Totaal Langlopende schulden	154.041	29.450	27.875	155.615	124.690	67.931

2.3.7 Overige langlopende schulden	Stand per 01-01-2018	Aangege- lening in 2018	Aflossing in 2018	Stand per 31-12-2018	Looptijd > 1 jaar	Looptijd > 5 jaar
	€	€	€	€	€	€
2.3.7.5 Vooruitontvangen investeringssubsidies	154.041	29.450	27.875	155.615	124.690	67.931
Totaal overige langlopende schulden	154.041	29.450	27.875	155.615	124.690	67.931

2.4 Kortlopende schulden	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
2.4.4 Schulden aan OCW	-	44.301
2.4.6 Schulden aan gemeenten en Gemeenschappelijke regelingen	-	138.654
2.4.8 Crediteuren	305.197	35.769
2.4.9 Belastingen en premies sociale verzekeringen	342.566	310.776
2.4.10 Schulden terzake van pensioenen	89.847	85.173
2.4.12 Kortlopende overige schulden	9.062	1.480
Subtotaal kortlopende schulden	746.672	516.153
2.4.14 Vooruit ontvangen subsidies OCW	25.426	23.345
2.4.16 Vooruit ontvangen bedragen	17.200	-
2.4.17 Vakantiegeld en vakantiedagen	262.657	240.216
2.4.19 Overige overlopende passiva	69.673	35.969
Overlopende passiva	374.956	299.550
Totaal Kortlopende schulden	1.121.628	815.703

ter identificatie

VAN REE ACCOUNTANTS

TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE GECONSOLIDEERDE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

3 Baten

	2018		Begroot 2018		2017	
	€	€	€	€	€	€
3.1 Rijksbijdragen						
3.1.1 Rijksbijdragen						
3.1.1.1 Rijksbijdrage OCW	7.722.270		7.199.083		7.052.970	
Totaal Rijksbijdragen		7.722.270		7.199.083		7.052.970
3.1.2 Overige subsidies						
3.1.2.1 Overige subsidies OCW	478.987		435.290		411.226	
Totaal Rijksbijdragen		478.987		435.290		411.226
3.1.4 Ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SWV		78.717		57.321		77.888
Totaal Rijksbijdragen		8.279.974		7.691.694		7.542.084
3.1.2.1 Overige subsidies OCW						
	€	€	€	€	€	€
3.1.2.1.1 Geormerkte subsidies OCW	-		23.341		44.833	
3.1.2.1.2 Niet-geormerkte subsidies OCW	478.987		411.949		366.393	
Totaal overige subsidies OCW		478.987		435.290		411.226
3.2 Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden						
	€	€	€	€	€	€
3.2.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden						
3.2.2.2 Overige gemeentelijke en Gemeenschappelijke Regelingen - bijdragen en -subsidies	1.146.540		1.055.167		894.489	
Totaal Overige overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden		1.146.540		1.055.167		894.489
Totaal overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden		1.146.540		1.055.167		894.489
3.5 Overige baten						
	€	€	€	€	€	€
3.5.1 Verhuur	58.266		55.764		56.968	
3.5.2 Detachering personeel	26.846		34.000		37.814	
3.5.5 Ouderbijdragen	219.289		-		133.789	
3.5.10 Overige	111.649		286.927		206.001	
Totaal overige baten		416.050		376.691		434.572

4 Lasten

4.1	Personeelslasten	2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
4.1.1	Lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten						
4.1.1.1	Lonen en salarissen	6.138.607		7.594.840		5.535.308	
4.1.1.2	Sociale lasten	1.125.294		-		944.315	
4.1.1.5	Pensioenpremies	789.962		-		730.090	
	Totaal lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten		8.053.863		7.594.840		7.209.713
4.1.2	Overige personele lasten						
4.1.2.1	Dotaties personele voorzieningen	22.178		-		-27.024	
4.1.2.3	Overige	317.327		356.380		234.452	
	Totaal overige personele lasten		339.505		356.380		207.428
4.1.3	Ontvangen uitkeringen personeel						
4.1.3.3	Overige uitkeringen personeel	79.957		-		95.891	
	Af: Ontvangen uitkeringen personeel		79.957		-		95.891
	Totaal personele lasten		8.313.411		7.951.220		7.321.250

Gemiddeld aantal werknemers

Het gemiddeld aantal werknemers bedraagt 173 in 2018 (2017: 160). Hieronder is de onderverdeling te vinden van het gemiddeld aantal werknemers.

	2018	2017
Bestuur / Management	10	10
Personeel primair proces	122	123
Ondersteunend personeel	41	27
Totaal gemiddeld aantal werknemers	<u>173</u>	<u>160</u>

4.2	Afschrijvingen	2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
4.2.2	Afschrijvingen op materiële vaste activa	226.556		171.980		199.441	
	Totaal afschrijvingen		226.556		171.980		199.441

4.3	Huisvestingslasten	2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
4.3.1	Huur	40.996		30.350		22.014	
4.3.3	Onderhoudslasten (klein onderhoud)	121.773		56.814		57.530	
4.3.4	Energie en water	88.479		103.300		85.283	
4.3.5	Schoonmaakkosten	139.672		150.200		155.985	
4.3.6	Belastingen en heffingen	28.683		20.750		23.216	
4.3.7	Dotatie onderhoudsvoorziening	168.768		149.998		218.662	
4.3.8	Overige	33.668		19.850		11.709	
	Totaal huisvestingslasten		622.039		531.262		574.399

4.3.8	Overige huisvestingslasten	2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
4.3.8.1	Tuinonderhoud	13.156		1.000		155	
4.3.8.2	Bewaking/beveiliging	10.141		7.100		7.151	
4.3.8.3	Overige huisvestingslasten	10.370		11.750		4.403	
	Totaal huisvestingslasten		33.667		19.850		11.709

4.4	Overige lasten	2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
4.4.1	Administratie en beheerlasten	190.323		149.515		143.016	
4.4.2	Inventaris en apparatuur	39.710		12.800		13.026	
4.4.3	Leer- en hulpmiddelen	313.778		275.145		288.376	
4.4.4	Dotatie overige voorzieningen	76.975		-		-	
4.4.5	Overige	345.859		257.000		304.338	
	Totaal overige lasten		966.645		694.460		748.756

4.4.1	Administratie en beheerlasten	2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
4.4.1.1	Administratie en beheerslasten	176.222		134.135		127.556	
4.4.1.2	Reis- en verblijfkosten	829		2.300		3.330	
4.4.1.3	Telefoon- en portokosten	6.729		9.130		7.458	
4.4.1.4	Kantoorartikelen	1.910		1.600		771	
4.4.1.5	Overige administratie- en beheerslasten	4.633		2.350		3.902	
	Totaal administratie- en beheerslasten		190.323		149.515		143.017

Seperate specificatie kosten instellingsaccountant

In het boekjaar zijn de volgende bedragen aan accountants-honoraria (reeds onderdeel van 4.4.1) ten laste van het resultaat gebracht:

		2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
4.4.1.1.1	Controle van de jaarrekening	18.819		15.350		14.907	
4.4.1.1.2	Andere controlewerkzaamheden	8.128		10.550		9.594	
4.4.1.1.3	Fiscale advisering	12.886		-		301	
4.4.1.1.4	Andere niet-controlediensten	2.516		-		-	
			42.349		25.900		24.802

Uitsplitsing honoraria naar accountantskantoor

Alle hierboven opgesomde werkzaamheden zijn verricht door hetzelfde accountantskantoor in het huidige en/of vorig boekjaar.

Honoraria met betrekking tot de werkzaamheden

Bovenstaande honoraria betreffen uitsluitend de werkzaamheden die bij de stichting en de in de consolidatie betrokken verbonden partijen zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in art. 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties). De kosten voor de controle zijn inclusief bekostiging

Bovenstaande accountants-honoraria zijn verwerkt op basis van het facturenstelsel.

4.4.5	Overige lasten	2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
4.4.5.2	Representatiekosten	12.146		12.950		18.326	
4.4.5.3	Huishoudelijke kosten	9.613		8.900		15.519	
4.4.5.4	Buitenschoolse cq bijzondere activiteiten	161.972		250		59.635	
4.4.5.6	Contributies	19.010		17.450		16.097	
4.4.5.7	Abonnementen	11.655		6.400		10.264	
4.4.5.8	Medezeggenschapsraad	379		1.900		1.802	
4.4.5.9	Verzekeringen	10.840		9.700		8.437	
4.4.5.10	Reproductiekosten, drukwerk, schoolqids	37.785		35.400		36.514	
4.4.5.11	Toetsen en testen	2.748		4.500		8.618	
4.4.5.12	Culturele vorming	28.962		14.250		37.089	
4.4.5.13	Overige overige lasten	50.750		145.300		92.035	
	Totaal overige lasten		345.860		257.000		304.336
4.5	Doorbetalingen aan schoolbesturen	2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
	Totaal Doorbetalingen aan schoolbesturen		-		-		-
6	Financiële baten en lasten	2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
6.1	Financiële baten						
6.1.1	Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	2.869		5.350		9.221	
	Totaal financiële baten		2.869		5.350		9.221

(VOORSTEL) BESTEMMING VAN HET RESULTAAT (GECONSOLIDEERD)

		Resultaat 2018	
		€	€
2.1.1	Algemene reserve (publiek)		49.032
2.1.2	<u>Bestemmingsreserves (publiek)</u>		
2.1.2.1	Reserve personeel	-520.278	
2.1.2.4	Reserve Personeels- en Arbeidsmarktbeleid	153.013	
2.1.2.10	Reserve nulmeting	-4.022	
	Totaal bestemmingsreserves publiek		-371.287
2.1.3	<u>Bestemmingsreserves (privaat)</u>		
2.1.3.1	Algemene reserve privaat	39.036	
	Totaal bestemmingsreserves privaat		39.036
	Totaal resultaat		-283.219

ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2018

En vergelijkende cijfers 2017. - na verwerking resultaatbestemming -

		31-12-2018		31-12-2017	
		€	€	€	€
1	ACTIVA				
1.1	Vaste activa				
1.1.2	Materiële vaste activa	1.129.858		1.067.093	
1.1.3	Financiële vaste activa	30.345		20.550	
	<i>Totaal vaste activa</i>		1.160.203		1.087.643
1.2	Vlottende activa				
1.2.2	Vorderingen	717.287		709.428	
1.2.4	Liquide middelen	4.454.874		4.651.944	
	<i>Totaal vlottende activa</i>		5.172.161		5.361.372
	TOTAAL ACTIVA		6.332.364		6.449.015
2	PASSIVA				
2.1	Eigen vermogen	4.146.108		4.450.139	
2.2	Voorzieningen	980.296		947.465	
2.3	Langlopende schulden	155.615		154.041	
2.4	Kortlopende schulden	1.050.345		897.370	
	TOTAAL PASSIVA		6.332.364		6.449.015

ENKELVOUDIGE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018
En vergelijkende cijfers 2017

	2018		Begroet 2018		2017	
	€	€	€	€	€	€
3 Baten						
3.1 Rijksbijdragen OCW	8.279.974		7.691.694		7.542.084	
3.2 Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	513.906		422.854		457.516	
3.5 Overige baten	425.594		376.691		445.746	
<i>Totaal baten</i>		<u>9.219.474</u>		<u>8.491.239</u>		<u>8.445.346</u>
4 Lasten						
4.1 Personeelslasten	7.913.321		7.491.075		7.004.271	
4.2 Afschrijvingen	226.556		171.980		199.441	
4.3 Huisvestingslasten	619.484		513.662		573.685	
4.4 Overige lasten	766.882		618.580		698.456	
<i>Totaal lasten</i>		<u>9.526.243</u>		<u>8.795.297</u>		<u>8.475.853</u>
<i>Saldo baten en lasten *</i>		<u>-306.769</u>		<u>-304.058</u>		<u>-30.507</u>
6 Financiële baten en lasten						
6.1 Financiële baten	2.737		5.000		8.782	
<i>Saldo financiële baten en lasten</i>		<u>2.737</u>		<u>5.000</u>		<u>8.782</u>
Totaal resultaat *		<u><u>-304.032</u></u>		<u><u>-299.058</u></u>		<u><u>-21.725</u></u>

*(- is negatief)

Resultaatbestemming:

Toevoeging Algemene reserve Privaat	39.036	(schoolbankrekeningen)
Onttrekking Algemene reserve Publiek	-355.811	
Toevoeging P & A Arbo	16.765	
Onttrekking Nulmeting	-4.022	
	<u><u>-304.032</u></u>	

ENKELVOUDIG KASSTROOMOVERZICHT 2018
En vergelijkende cijfers 2017

		2018		2017	
	Ref.	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten					
Resultaat uit gewone bedrijfsactiviteit (saldo baten en lasten)			-306.769		-30.507
<i>Aanpassingen voor aansluiting bedrijfsresultaat:</i>					
- Afschrijvingen	4.2	226.556		199.441	
- Mutaties voorzieningen	2.2	32.831		98.344	
Totaal van aanpassingen voor aansluiting met het bedrijfsresultaat			259.387		297.785
<i>Veranderingen in werkkapitaal:</i>					
- Vorderingen	1.2.2/-1.2.2.14	-13.639		250.829	
- Kortlopende schulden	2.4/-2.4.18	152.975		94.367	
Totaal van aanpassingen in werkkapitaal			139.336		345.196
Kasstroom uit bedrijfsoperaties			91.954		612.474
Ontvangen interest	6.1.1/-1.2.2.14		8.517		8.782
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten			100.471		621.256
Kasstroom uit investeringsactiviteiten					
Investerings in materiële vaste activa	1.1.2	-289.321		-159.902	
Overige investeringen in financiële vaste activa	1.1.3	-9.795		-	
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten			-299.116		-159.902
Kasstroom uit financieringsactiviteiten					
Nieuw opgenomen langlopende schulden	2.3	29.450		-	
Aflossing langlopende schulden	2.3	-27.875		-28.335	
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten			1.575		-28.335
Kasstroom uit overige balansmutaties					
Mutatie liquide middelen	1.2.4		-197.070		433.018
Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:					
		2018		2017	
		€	€	€	€
Stand liquide middelen per 1-1		4.651.944		4.218.926	
Mutatie boekjaar liquide middelen		-197.070		433.018	
Stand liquide middelen per 31-12			4.454.874		4.651.944

TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE ENKELVOUDIGE BALANS

1.1.2 Materiële vaste activa	1.1.2.1 Gebouwen	1.1.2.2 Terreinen	1.1.2.3 Inventaris en apparatuur	1.1.2.4 Overige materiële vaste activa	1.1.2.5 Vaste bedrijfs-activa in uitvoering en vooruitbetalingen	1.1.2.6 Niet aan de bedrijfsuitoefening dienstbare MVA	Totaal materiële vaste activa
	€	€	€	€	€	€	€
Stand per 01-01-2018							
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	376.077	3.466	2.044.953	949.407	-	-	3.373.902
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	199.481	-	1.388.995	717.408	-	-	2.305.885
Cumulatieve herwaarderings	-	-	-	-	-	-	-
Materiële vaste activa per 01-01-2018	176.596	3.466	655.957	231.998	-	-	1.068.017
Verloop gedurende 2018							
Investerings	1.067	-	218.013	70.241	-	-	289.321
Desinvesteringen	-	-	-	-	-	-	-
Afschrijvingen	36.749	173	135.735	53.899	-	-	226.556
Afschrijvingen op desinvesteringen	-	-	-	-	-	-	-
Herwaarderings	-	-	-	-	-	-	-
Bijzondere waardeverminderingen	-	-	-	-	-	-	-
Terugneming van bijzondere waardeverminderingen	-	-	-	-	-	-	-
Overige mutaties	-	-	-	-	-	-	-
Mutatie gedurende 2018	35.682-	173-	82.279	16.341	-	-	62.765
Stand per 31-12-2018							
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	377.144	3.466	2.262.966	1.019.647	-	-	3.663.223
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	236.230	1.097	1.524.730	771.308	-	-	2.533.365
Cumulatieve herwaarderings	-	-	-	-	-	-	-
Materiële vaste activa per 31-12-2018	140.914	2.368	738.236	248.340	-	-	1.129.858

ter identificatie
VAN REE ACCOUNTANTS

TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE ENKELVOUDIGE BALANS

1.1.3	Financiële vaste activa	Boek- waarde 1-1-2018	Investe- ringen 2018	Desinveste- ringen 2018	Waarde- verandering 2018	Resultaat 2018	Boek- waarde 31-12-2018
		€	€	€	€	€	€
1.1.3.8	Overige vorderingen	20.550	9.795	-	-	-	30.345
	Totaal Financiële vaste activa	20.550	9.795	-	-	-	30.345

1.2 Vlottende activa

1.2.2	Vorderingen	31-12-2018	31-12-2017
		€	€
1.2.2.2	OCW	406.733	396.955
1.2.2.3	Gemeenten en Gemeenschappelijke regelingen	192.153	241.799
1.2.2.6	Personeel	4.000	4.000
1.2.2.10	Overige vorderingen	65.916	33.531
	<i>Subtotaal vorderingen</i>	<i>668.802</i>	<i>676.285</i>
1.2.2.12	Vooruitbetaalde kosten	18.540	454
1.2.2.14	Te ontvangen interest	2.537	8.317
1.2.2.15	Overige overlopende activa	27.409	24.373
	<i>Overlopende activa</i>	<i>48.486</i>	<i>33.144</i>
	Totaal Vorderingen	717.288	709.429

Alle vorderingen genoemd onder 1.2.2 hebben een looptijd korter dan een jaar .

1.2.2.10	Overige vorderingen	31-12-2018	31-12-2017
		€	€
1.2.2.10.4	Rekeningen courant	65.916	33.531
	Totaal Overige vorderingen	65.916	33.531

1.2.4	Liquide middelen	31-12-2018	31-12-2017
		€	€
1.2.4.1	Kasmiddelen	652	-
1.2.4.2	Tegoeden op bankrekeningen	4.454.222	4.651.944
	Totaal liquide middelen	4.454.874	4.651.944

2 Passiva

2.1 Eigen vermogen

	Stand per 01-01-2018	Resultaat 2018	Overige mutaties	Stand per 31-12-2018
	€	€	€	€
2.1.1 Groepsvermogen				
2.1.1.1 Algemene reserve	3.067.322	28.220	733.426	3.828.967
2.1.1.2 Bestemmingsreserves (publiek)	1.172.768	-371.287	-733.426	68.055
2.1.1.3 Bestemmingsreserves (privaat)	210.050	39.036	-	249.086
2.1.1 Totaal Groepsvermogen	4.450.140	-304.031	-	4.146.108
Totaal Eigen vermogen	4.450.140	-304.031	-	4.146.108

2.1.1.2 Bestemmingsreserves (publiek)

	Stand per 01-01-2018	Resultaat 2018	Overige mutaties	Stand per 31-12-2018
	€	€	€	€
2.1.1.2.1 Reserve personeel	469.345	-520.278	50.933	-
2.1.1.2.4 Reserve Personeels- en Arbeidsmarktbeleid	686.206	153.013	-784.359	54.861
2.1.1.2.10 Reserve nulmeting	17.216	-4.022	-	13.194
Totaal bestemmingsreserves publiek	1.172.767	-371.287	-733.426	68.055

2.1.1.3 Bestemmingsreserves (privaat)

	Stand per 01-01-2018	Resultaat 2018	Overige mutaties	Stand per 31-12-2018
	€	€	€	€
2.1.1.3.1 Algemene reserve privaot	210.050	39.036	-	249.086
Totaal bestemmingsreserves privaot	210.050	39.036	-	249.086

	Stand per 01-01-2018	Dotatie 2018	Onttrek-king 2018	Vrijval 2018	Rente mutatie*	Stand per 31-12-2018	Bedrag < 1 jaar	Bedrag 1 t/m 5 jaar	Bedrag > 5 jaar
	€	€	€	€	€	€	€	€	€
2.2 Voorzieningen									
2.2.1 Personele voorzieningen	77.542	22.178	9.574	-	-	90.146	18.650	38.950	32.545
2.2.3 Voorzieningen voor groot onderhoud	869.924	168.768	148.541	-	-	890.151	355.500	534.651	-
Totaal Voorzieningen	947.466	190.946	158.115	-	-	980.297	374.150	573.601	32.545

* bij netto contante waarde

	Stand per 01-01-2018	Dotatie 2018	Onttrek-king 2018	Vrijval 2018	Rente mutatie*	Stand per 31-12-2018	Bedrag < 1 jaar	Bedrag 1 t/m 5 jaar	Bedrag > 5 jaar
	€	€	€	€	€	€	€	€	€
2.2.1 Personele voorzieningen									
2.2.1.4 Jubileumuitkeringen	77.542	22.178	9.574	-	-	90.146	18.650	38.950	32.545
Totaal personele voorzieningen	77.542	22.178	9.574	-	-	90.146	18.650	38.950	32.545

* bij netto contante waarde

2.3 Langlopende schulden

	Stand per 01-01-2018	Aangege- lening in 2018	Aflossing in 2018	Stand per 31-12-2018	Looptijd > 1 jaar	Looptijd > 5 jaar
	€	€	€	€	€	€
2.3.7 Overige langlopende schulden	154.041	29.450	27.875	155.615	124.690	67.931
Totaal Langlopende schulden	154.041	29.450	27.875	155.615	124.690	67.931

2.3.7 Overige langlopende schulden

	Stand per 01-01-2018	Aangege- lening in 2018	Aflossing in 2018	Stand per 31-12-2018	Looptijd > 1 jaar	Looptijd > 5 jaar
	€	€	€	€	€	€
2.3.7.5 Vooruitontvangen investeringssubsidies	154.041	29.450	27.875	155.615	124.690	67.931
Totaal overige langlopende schulden	154.041	29.450	27.875	155.615	124.690	67.931

2.4 Kortlopende schulden

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
2.4.4 Schulden aan OCW	-	44.301
2.4.6 Schulden aan gemeenten en Gemeenschappelijke regelingen	-	138.654
2.4.8 Crediteuren	305.197	35.769
2.4.9 Belastingen en premies sociale verzekeringen	335.301	304.681
2.4.10 Schulden terzake van pensioenen	90.430	85.173
2.4.12 Kortlopende overige schulden	9.062	1.480
Subtotaal kortlopende schulden	739.990	610.058
2.4.14 Vooruit ontvangen subsidies OCW	25.426	23.345
2.4.16 Vooruit ontvangen bedragen	17.200	-
2.4.17 Vakantiegeld en vakantiedagen	257.656	235.350
2.4.19 Overige overlopende passiva	10.073	28.618
Overlopende passiva	310.355	287.313
Totaal Kortlopende schulden	1.050.345	897.371

ter identificatie

VAN REE ACCOUNTANTS

TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE ENKELVOUDIGE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

3 Baten

3.1	Rijksbijdragen	2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
3.1.1	Rijksbijdragen						
3.1.1.1	Rijksbijdrage OCW	7.722.270		7.199.083		7.052.970	
	Totaal Rijksbijdrage		7.722.270		7.199.083		7.052.970
3.1.2	Overige subsidies						
3.1.2.1	Overige subsidies OCW	478.987		435.290		411.226	
	Totaal Rijksbijdragen		478.987		435.290		411.226
3.1.4	Ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SWV		78.717		57.321		77.888
	Totaal Rijksbijdragen		8.279.974		7.691.694		7.542.084
3.1.2.1	Overige subsidies OCW						
		€	€	€	€	€	€
3.1.2.1.1	Geormerkte subsidies OCW	-		23.341		44.833	
3.1.2.1.2	Niet-geormerkte subsidies OCW	478.987		411.949		366.393	
	Totaal overige subsidies OCW		478.987		435.290		411.226
3.2	Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden						
		€	€	€	€	€	€
3.2.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden						
3.2.2.2	Overige gemeentelijke en Gemeenschappelijke Regelingen - bijdragen en -subsidies	513.906		422.854		457.516	
	Totaal Overige overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden		513.906		422.854		457.516
	Totaal overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden		513.906		422.854		457.516
3.5	Overige baten						
		€	€	€	€	€	€
3.5.1	Verhuur	69.607		55.764		68.141	
3.5.2	Detachering personeel	26.846		34.000		37.814	
3.5.5	Ouderbijdragen	219.289		-		133.789	
3.5.10	Overige	109.852		286.927		206.001	
	Totaal overige baten		425.594		376.691		445.745

4 Lasten

4.1 Personeelslasten	2018		Begroot 2018		2017	
	€	€	€	€	€	€
4.1.1 Lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten						
4.1.1.1 Lonen en salarissen	5.813.909		7.251.675		5.279.269	
4.1.1.2 Sociale lasten	1.110.163		-		929.789	
4.1.1.5 Pensioenpremies	781.059		-		721.540	
Totaal lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten		7.705.131		7.251.675		6.930.598
4.1.2 Overige personele lasten						
4.1.2.1 Dotaties personele voorzieningen	22.178		-		-27.024	
4.1.2.3 Overige	265.970		239.400		196.589	
Totaal overige personele lasten		288.148		239.400		169.565
4.1.3 Ontvangen uitkeringen personeel						
4.1.3.3 Overige uitkeringen personeel	79.957		-		95.891	
Af: Ontvangen uitkeringen personeel		79.957		-		95.891
Totaal personele lasten		7.913.322		7.491.075		7.004.272

Gemiddeld aantal werknemers

Het gemiddeld aantal werknemers bedraagt 169 in 2018 (2017: 156). Hieronder is de onderverdeling te vinden van het gemiddeld aantal werknemers.

	2018	2017
Bestuur / Management	10	10
Personeel primair proces	122	123
Ondersteunend personeel	37	23
Totaal gemiddeld aantal werknemers	<u>169</u>	<u>156</u>

4.2 Afschrijvingen	2018		Begroot 2018		2017	
	€	€	€	€	€	€
4.2.2 Afschrijvingen op materiële vaste activa	226.556		171.980		199.441	
Totaal afschrijvingen		226.556		171.980		199.441

4.3 Huisvestingslasten	2018		Begroot 2018		2017	
	€	€	€	€	€	€
4.3.1 Huur	38.441		14.250		22.014	
4.3.3 Onderhoudslasten (klein onderhoud)	121.773		56.064		56.996	
4.3.4 Energie en water	88.479		103.300		85.283	
4.3.5 Schoonmaakkosten	139.672		150.200		155.985	
4.3.6 Belastingen en heffingen	28.683		20.750		23.216	
4.3.7 Dotatie onderhoudsvoorziening	168.768		149.998		218.662	
4.3.8 Overige	33.668		19.100		11.528	
Totaal huisvestingslasten		619.484		513.662		573.684

4.3.8	Overige huisvestingslasten	2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
4.3.8.1	Tuinonderhoud	13.156		1.000		155	
4.3.8.2	Bewaking/beveiliging	10.141		7.100		7.151	
4.3.8.3	Overige huisvestingslasten	10.370		11.000		4.223	
	Totaal huisvestingslasten		33.667		19.100		11.529

4.4	Overige lasten	2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
4.4.1	Administratie en beheerlasten	157.486		110.135		115.301	
4.4.2	Inventaris en apparatuur	34.333		7.000		13.010	
4.4.3	Leer- en hulpmiddelen	300.717		258.645		275.320	
4.4.5	Overige	274.346		242.800		294.825	
	Totaal overige lasten		766.882		618.580		698.456

4.4.1	Administratie en beheerlasten	2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
4.4.1.1	Administratie en beheerslasten	145.816		97.485		101.732	
4.4.1.2	Reis- en verblijfkosten	829		2.000		3.330	
4.4.1.3	Telefoon- en portokosten	4.905		7.550		6.338	
4.4.1.4	Kantoorartikelen	1.894		1.500		689	
4.4.1.5	Overige administratie- en beheerslasten	4.043		1.600		3.212	
	Totaal administratie- en beheerslasten		157.487		110.135		115.301

Seperate specificatie kosten instellingsaccountant

In het boekjaar zijn de volgende bedragen aan accountantsshonoraria (reeds onderdeel van 4.4.1) ten laste van het resultaat gebracht:

		2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
4.4.1.1.1	Controle van de jaarrekening	13.204		10.400		11.666	
4.4.1.1.2	Andere controlewerkzaamheden	3.500		5.600		5.003	
4.4.1.1.3	Fiscale advisering	12.270		-		-	
4.4.1.1.4	Andere niet-controlediensten	1.599		-		-	
			30.573		16.000		16.669

Uitsplitsing honoraria naar accountantskantoor

Alle hierboven opgesomde werkzaamheden zijn verricht door hetzelfde accountantskantoor in het huidig en/of vorig boekjaar.

Honoraria met betrekking tot de werkzaamheden

Bovenstaande honoraria betreffen uitsluitend de werkzaamheden die bij de stichting en de in de consolidatie betrokken verbonden partijen zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in art. 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties). De kosten voor de controle zijn inclusief bekostiging

Bovenstaande accountantsshonoraria zijn verwerkt op basis van het facturenstelsel.

4.4.5	Overige lasten	2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
4.4.5.2	Representatiekosten	12.111		12.250		18.252	
4.4.5.3	Huishoudelijke kosten	5.844		5.200		13.037	
4.4.5.4	Buitenschoolse cq bijzondere activiteiten	104.266		-		59.635	
4.4.5.6	Contributies	18.767		17.000		15.946	
4.4.5.7	Abonnementen	11.541		6.400		10.264	
4.4.5.8	Medezeggenschapsraad	379		1.900		1.802	
4.4.5.9	Verzekeringen	4.310		3.200		2.910	
4.4.5.10	Reproductiekosten, drukwerk, schoolgids	36.685		34.200		35.814	
4.4.5.11	Toetsen en testen	2.748		4.500		8.618	
4.4.5.12	Culturele vorming	28.962		14.250		37.089	
4.4.5.13	Overige overige lasten	48.735		143.900		91.457	
	Totaal overige lasten		274.348		242.800		294.824

4.5	Doorbetalingen aan schoolbesturen	2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
	Totaal Doorbetalingen aan schoolbesturen		-		-		-

6 Financiële baten en lasten		2018		Begroot 2018		2017	
6.1 Financiële baten		€	€	€	€	€	€
6.1.1	Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	2.737		5.000		8.782	
	Totaal financiële baten		2.737		5.000		8.782

(VOORSTEL) BESTEMMING VAN HET RESULTAAT (ENKELVOUDIG)

		Resultaat 2018	
		€	€
2.1.1	Algemene reserve (publiek)		28.220
2.1.2	<u>Bestemmingsreserves (publiek)</u>		
2.1.2.1	Reserve personeel	-520.278	
2.1.2.4	Reserve Personeels- en Arbeidsmarktbeleid	153.013	
2.1.2.10	Reserve nulmeting	-4.022	
	Totaal bestemmingsreserves publiek		-371.287
2.1.3	<u>Bestemmingsreserves (privaat)</u>		
2.1.3.1	Algemene reserve privaat	39.036	
	Totaal bestemmingsreserves privaat		39.036
	Totaal resultaat		-304.031

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die hier dienen te worden toegelicht.

VERBONDEN PARTIJEN

De verbonden partijen die toegelicht dienen te worden, zijn hieronder opgenomen.

Verbonden partij, meerderheidsdeelneming

Statutaire naam	Juridische vorm 2018	Statutaire zetel	Code activi- teiten	Eigen vermogen 31-12-18 €	Resultaat 2018 €	Omzet 2018 €	Verklaring art. 2:403 BW ja/nee	Deelneme- percentage	Conso- lidatie ja/nee
Stichting Peuterspeelzalen Hillegeersberg-Schiebroek	Stichting	Rotterdam	4	317.965	20.813	-	nee	0%	ja
Vereniging voor PCO Noordrand I*	Vereniging	Rotterdam	4	658.860	4.088	-	nee	0%	Nee
Totaal				<u>976.825</u>	<u>24.901</u>	<u>-</u>			

Code activiteiten: 1. contractonderwijs, 2. contractonderzoek, 3. onroerende zaken, 4. overige

I* De laatste bekende cijfers zijn van het jaar 2017

VERANTWOORDING SUBSIDIES

De subsidies die toegelicht dienen te worden, zijn hieronder opgenomen.

G1-A Beknopt gespecificeerd

Omschrijving	Toewijzing		Prestatie afgerond?
	Kenmerk	Datum	
Subsidie voor studieverlof	851916	23-08-2017	Ja
Subsidie voor studieverlof	852493	23-08-2017	Ja
Subsidie voor studieverlof	928625	28-08-2018	Nee
Subsidie voor studieverlof	928604	28-08-2018	Nee

ter identificatie

VAN REE ACCOUNTANTS

WNT-VERANTWOORDING 2018

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) in werking getreden. De WNT schrijft voor dat de beloning van topfunctionarissen verantwoord dient te worden in de jaarrekening, ook als de beloning beneden de norm blijft. Voor overige functionarissen geldt publicatieplicht alleen als de norm overschreden wordt.

Indeling en bezoldigingsklasse

De indeling van de rechtspersonen of instellingen over de bezoldigingsklassen gebeurt op basis van drie generieke instellingscriteria te weten:

- (a) de gemiddelde totale baten per kalenderjaar
- (b) het gemiddelde aantal leerlingen, deelnemers of studenten, en
- (c) het gewogen aantal onderwijssoorten of -sectoren.

Deze instellingscriteria bieden een weergave van de zwaarte van de functie van de topfunctionaris gebaseerd op functiewaarderingsverhoudingen. Gezamenlijk geven de criteria een indicatie van de complexiteit van de betreffende bestuursfunctie.

Voor ieder criterium wordt een schaal gehanteerd. Uit de score op die schaal volgt een aantal complexiteitspunten. Het totaal van deze complexiteitspunten bepaalt in welke bezoldigingsklasse de rechtspersoon of instelling valt en welk bezoldigingsmaximum daarmee van toepassing is op de topfunctionaris(sen). Voor de bepaling van de complexiteitspunten verwijzen wij naar de Regeling bezoldiging topfunctionarissen OCW-sectoren.

Complexiteitspunten

Aantal complexiteitspunten per instellingscriteria:	2018
Gemiddelde totale baten	4
Gemiddeld aantal leerlingen, deelnemers of studenten	2
Gewogen aantal onderwijssoorten of sectoren	1
Totaal aantal complexiteitspunten	7
Bezoldigingsklasse	C
Bezoldigingsmaximum	€ 133.000

Afwijkende bezoldiging

Er is geen afwijkende bezoldiging van toepassing voor het verslagjaar 2018.

WNT-VERANTWOORDING 2018

Topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder

De volgende leidinggevende topfunctionarissen en toezichthoudende topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.500 of minder zijn in de tabel hieronder opgenomen.

Topfunctionaris			
Aanhef	De heer	Mevrouw	De heer
Voorletters	D.	M.C.	A.J.C.
Tussenvoegsel			
Achternaam	Barense	Auw Yang - Rolle	Klijnsmit
Functie(s)	Lid	Lid	Lid
Leidinggevend topfunctionaris bij andere WNT-instelling	Nee	Nee	Nee
Is werkzaam in dienstbetrekking als topfunctionaris (geen toezichthouder) bij de volgende andere WNT plichtige instelling(en)	Nee	Nee	Nee
Toelichting			

Bij deze leidinggevende topfunctionaris(sen) is er geen overschrijding van het bezoldigingsmaximum na cumulatie van alle bezoldigingen bij deze en andere WNT-instellingen.

WNT-VERANTWOORDING 2018

Leidinggevend topfunctionaris met dienstbetrekking of zonder dienstbetrekking vanaf 13e maand van de functievervulling

De volgende leidinggevend topfunctionarissen met dienstbetrekking of zonder dienstbetrekking vanaf 13e maand van de functievervulling zijn in de tabel hieronder opgenomen.

Leidinggevende topfunctionaris		
Dienstbetrekking	Ja	Ja
Aanhef	Mevrouw	De heer
Voorletters	E.A.	H.A.
Tussenvoegsel	van	
Achternaam	Dijk - Freeke	Diemer

Functievervulling in verslagjaar (2018)		
Functie(s)	Directeur-Bestuurder	Directeur-Bestuurder
Aanvang functie	01-01	01-01
Afloop functie	31-12	31-03
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,000	1,000
Leidinggevend topfunctionaris bij andere WNT-instelling	Nee	Nee
Is werkzaam in dienstbetrekking als topfunctionaris (geen toezichthouder) bij de volgende andere WNT nlichtline instelling(en)	N.V.T.	N.V.T.

Bezoldiging in verslagjaar (2018)		
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	86.286	24.710
Beloningen betaalbaar op termijn	13.803	3.340
Subtotaal bezoldiging	100.089	28.050
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	-	-
Totale bezoldiging	100.089	28.050
Afwijkend maximum vanwege toekennende uitzondering	133.000	133.000
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	133.000	32.795
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.V.T.	N.V.T.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.V.T.	N.V.T.

Gegevens in vorig verslagjaar (2017)		
Dienstbetrekking		Ja
Functie(s)	Directeur-Bestuurder	
Aanvang functie	01-01	
Afloop functie	31-12	
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)		1,200
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding		96.915
Beloningen betaalbaar op termijn		15.326
Totale bezoldiging	-	112.241
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum		129.000

Toelichting

Bovenstaande leidinggevende topfunctionaris(sen) heeft (hebben) geen uitkering wegens beëindiging dienstverband in 2018 ontvangen.

Bij deze leidinggevende topfunctionaris(sen) is er geen overschrijding van het bezoldigingsmaximum na cumulatieve van alle bezoldigingen bij deze en andere WNT-instellingen.

WNT-VERANTWOORDING 2018

Leidinggevend topfunctionaris zonder dienstbetrekking maand 1 - 12 van de functievervulling

Niet van toepassing, er zijn geen leidinggevend topfunctionarissen zonder dienstbetrekking maand 1- 12 van de functievervulling.

WNT-VERANTWOORDING 2018

Toeziethoudend topfunctionaris

De volgende toezichthoudend topfunctionarissen zijn in de tabel hieronder opgenomen.

Toeziethouder	
Aanhef	De heer
Voorletters	C.
Tussenvoegsel	de
Achternaam	Jongh
Functie vervulling in verslagjaar (2018)	
Functie categorie	Voorzitter
Aanvang functie	01-08
Afloop functie	31-12
Bezoldiging in verslagjaar (2018)	
Bezoldiging	3.000
Subtotaal bezoldiging	3.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	-
Totale bezoldiging	3.000
Afwijkend maximum vanwege toekennende uitzondering	
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	8.363
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.

WNT-VERANTWOORDING 2018

Niet-topfunctionarissen boven de norm

Niet van toepassing, er zijn geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die een bezoldiging boven het individueel toepasselijk drempelbedrag hebben ontvangen.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Rechten

Er zijn geen niet uit balans blijvende rechten die hier moeten worden toegelicht.

Verplichtingen

De volgende niet uit balans blijvende verplichtingen worden hieronder toegelicht.

Vlg Nr.	Omschrijving	Periode van t/m	Loop- tijd Mndn	Bedrag per maand €	Bedrag verslag- jaar €	Bedrag < 1 jaar	Bedrag 1 - 5 jaar	Bedrag > 5 jaar	Bedrag totaal
1	Canon	1-5-2016 30-4-2021	72	1.067	12.803	12.804	17.072	-	29.876
2	DPF	1-4-2018 onbepaald		10.571	97.869	126.852	507.408	-	634.260
3	Hoytema	1-5-2016 30-4-2023	60	3.265	18.120	39.180	130.600	-	169.780

ONDERTEKENING DOOR BESTUURDERS EN TOEZICHTHOUDERS

Rotterdam, juni 2019

Stichting Protestants Christelijk Onderwijs Hillegersberg-Schiebroek

Bestuurder

Stichting Protestants Christelijk Onderwijs Hillegersberg-Schiebroek
Statutaire adres Bergse Linker Rottekade 315
Statutaire vestigingsplaats Rotterdam

OVERIGE GEGEVENS

STATUTAIRE BESTEMMING VAN HET RESULTAAT

Er is statutair niets geregeld inzake de bestemming van het resultaat.

GEGEVENS OVER DE RECHTSPERSOON

Naam: Stichting Protestants Christelijk Onderwijs Hillegersberg-Schiebroek

Adres: Bergse Linker Rottekade 315, 3056 LK Rotterdam

Telefoon: 010-3510026

E-mailadres: info@spcohs.nl

Internetsite: www.spcohs.nl

Bestuursnummer: 40774

Contactpersoon: E.A. van Dijk - Freeke

Telefoon: 010-3510226

E-mailadres: anneliesvandijk@spcohs.nl

BRIN-nummers:

01XU	Hildegaschool
04TT	Heijbergschool
10MZ	Emmaschool
11CJ	Goede Herderschool

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Pagina voor de controleverklaring
(beslaat vijf pagina's)

Pagina voor de controleverklaring
(beslaat vijf pagina's)

Pagina voor de controleverklaring
(beslaat vijf pagina's)

Pagina voor de controleverklaring
(beslaat vijf pagina's)

Pagina voor de controleverklaring
(bestaat vijf pagina's)

BIJLAGEN

OCW-BIJLAGE

1.2.2.2 Ministerie van OCW

Overlopende post lumpsum	Bekostigings jaar	Beschikking (nummer en datum)	Bedrag beschikking €	Toegerekend t/m jaar 2018 €	Ontvangen t/m jaar 2018 €	Te vorderen 31-12-2018 €
Personeel	2018-2019	div	5.558.718	2.316.132	1.920.537	395.595
Impuls gebieden	2018-2019	div	156.499	65.208	54.070	11.138
Totaal OCW			<u>5.715.217</u>	<u>2.381.340</u>	<u>1.974.607</u>	<u>406.733</u>

RESERVES EN VOORZIENINGEN PER KOSTENPLAATS

2.1 Reserves

2.1.1.1	Algemene reserve (publiek)	Mutaties 2018			Stand 31-12-2018
		Stand	Resultaat	Overige	
		01-01-2018		mutaties	
		€	€	€	€
01	Hildegaschool	495.508	189	144.567	640.264
02	Heijbergschool	737.022	84.507	-107.239	714.290
03	Emmaschool	810.659	31.887	304.682	1.147.228
04	Goede Herderschool	513.184	20.594	-71.896	461.882
99	Bestuur	510.949	-108.957	463.311	865.303
	PSZ Kastanjeplein	77.380	-5.761	-	71.619
	PSZ Emma	219.774	6.784	-	226.558
	PSZ de Speeltuin	-	19.787	-	19.787
Totaal Algemene reserve		3.364.476	49.030	733.425	4.146.931

Bestemmingsreserves

2.1.1.2 Bestemmingsreserves (publiek)

2.1.1.2.1	Reserve personeel	Mutaties 2018			Stand 31-12-2018
		Stand	Resultaat	Overige	
		01-01-2018		mutaties	
		€	€	€	€
01	Hildegaschool	137.048	-63.866	-73.182	-
02	Heijbergschool	-43.846	-121.569	165.415	-
03	Emmaschool	419.582	-213.576	-206.006	-
04	Goede Herderschool	-42.497	-121.267	163.764	-
99	Bestuur	-943	-	943	-
Totaal Reserve personeel		469.344	-520.278	50.934	-

2.1.1.2.4 Reserve Personeels- en Arbeidsmarktbeleid

		Mutaties 2018			Stand 31-12-2018
		Stand	Resultaat	Overige	
		01-01-2018		mutaties	
		€	€	€	€
01	Hildegaschool	71.386	-	-71.386	-
02	Heijbergschool	58.177	-	-58.177	-
03	Emmaschool	98.675	-	-98.675	-
04	Goede Herderschool	91.868	-	-91.868	-
99	Bestuur	366.101	153.013	-464.253	54.861
Totaal Reserve Personeels- en Arbeidsmarktbeleid		686.207	153.013	-784.359	54.861

2.1.1.2.10 Reserve nulmeting

		Mutaties 2018			Stand 31-12-2018
		Stand	Resultaat	Overige	
		01-01-2018		mutaties	
		€	€	€	€
01	Hildegaschool	11.195	-2.398	-	8.797
02	Heijbergschool	-3.081	-120	-	-3.201
03	Emmaschool	6.548	-1.065	-	5.483
04	Goede Herderschool	2.553	-437	-	2.116
Totaal Reserve nulmeting		17.215	-4.020	-	13.195

2.1.1.3 Bestemmingsreserves (privaat)

2.1.1.3.1 Algemene reserve privaat

		Mutaties 2018		
		Stand	Resultaat	Overige
		01-01-2018		mutaties
		€	€	€
				31-12-2018
				€
01	Hildegaschool	47.092	-6.493	-
02	Heijbergschool	56.371	10.057	-
03	Emmaschool	87.678	33.574	-
04	Goede Herderschool	18.908	1.898	-
Totaal Algemene reserve (privaat)		210.049	39.036	-
				249.085

2.2 Voorzieningen

2.2.1 Personeelsvoorzieningen

2.2.1.4 Jubileumvoorziening

		Mutaties 2018				
2.2.1.4	Jubileumvoorziening	Stand	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	Stand
		01-01-2018				31-12-2018
		€	€	€	€	€
01	Hildegaschool	17.144	5.001	4.132	-	18.013
02	Heijbergschool	22.836	5.006	2.066	-	25.776
03	Emmaschool	23.554	5.530	1.435	-	27.649
04	Goede Herderschool	14.007	4.376	1.941	-	16.442
99	Bestuur	-	2.265	-	-	2.265
Totaal Jubileumvoorziening		77.541	22.178	9.574	-	90.145

2.2.3 Voorzieningen groot onderhoud

2.2.3.1.1 Voorziening Gebouwen

		Mutaties 2018				
2.2.3.1.1	Voorziening Gebouwen	Stand	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	Stand
		01-01-2018				31-12-2018
		€	€	€	€	€
99	Bestuur	869.924	168.768	148.541	-	890.151
Totaal Voorziening Gebouwen		869.924	168.768	148.541	-	890.151

D6 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018 PER KOSTENPLAATS

Kpl 01XU/Hildegaertschool

		2018		2017	
		€	€	€	€
3	Baten				
3.1	Rijksbijdragen OCW	1.935.016		1.817.800	
3.2	Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	128.799		122.938	
3.5	Overige baten	139.549		167.489	
	<i>Totaal baten</i>		2.203.364		2.108.227
4	Lasten				
4.1	Personeelslasten	1.850.313		1.713.076	
4.2	Afschrijvingen	56.562		48.973	
4.3	Huisvestingslasten	191.632		167.268	
4.4	Overige lasten	177.426		171.766	
	<i>Totaal lasten</i>		2.275.933		2.101.083
	<i>Saldo baten en lasten *</i>		-72.569		7.144
6	Financiële baten en lasten				
6.1	Financiële baten	-		-	
6.2	Financiële lasten	-		-	
	<i>Saldo financiële baten en lasten</i>		-		-
	Resultaat na belasting *		-72.569		7.144
9	Resultaat aandeel van derden		-		-
	Totaal resultaat *		-72.569		7.144

*(- is negatief)

Resultaatbestemming:

Onttrekking Algemene reserve Privaat	-6.493	(schoolbankrekeningen)
Onttrekking Algemene reserve Publiek	-63.678	
Onttrekking Nulmeting	-2.398	
	<u>-72.569</u>	

D6 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018 PER KOSTENPLAATS

Kpl 04TT/Heijbergerschool

		2018		2017	
		€	€	€	€
3	Baten				
3.1	Rijksbijdragen OCW	1.931.962		1.702.849	
3.2	Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	86.250		66.192	
3.5	Overige baten	180.209		182.098	
	<i>Totaal baten</i>		<u>2.198.421</u>		<u>1.951.139</u>
4	Lasten				
4.1	Personeelslasten	1.906.456		1.668.202	
4.2	Afschrijvingen	50.142		42.185	
4.3	Huisvestingslasten	104.110		107.646	
4.4	Overige lasten	164.888		162.643	
	<i>Totaal lasten</i>		<u>2.225.596</u>		<u>1.980.676</u>
	<i>Saldo baten en lasten *</i>		<u>-27.175</u>		<u>-29.537</u>
6	Financiële baten en lasten				
6.1	Financiële baten	50		67	
6.2	Financiële lasten	-		-	
	<i>Saldo financiële baten en lasten</i>		<u>50</u>		<u>67</u>
	Resultaat na belasting *		<u>-27.125</u>		<u>-29.470</u>
9	Resultaat aandeel van derden		<u>-</u>		<u>-</u>
	Totaal resultaat *		<u><u>-27.125</u></u>		<u><u>-29.470</u></u>

*(- is negatief)

Resultaatbestemming:

Toevoeging Algemene reserve Privaat	10.057	(schoolbankrekeningen)
Onttrekking Algemene reserve Publiek	-37.062	
Onttrekking Nulmeting	-120	
	<u><u>-27.125</u></u>	

D6 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018 PER KOSTENPLAATS

Kpl 10MZ/Emmaschool

		2018		2017	
		€	€	€	€
3	Baten				
3.1	Rijksbijdragen OCW	2.339.104		2.209.832	
3.2	Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	122.622		107.908	
3.5	Overige baten	185.293		196.608	
	<i>Totaal baten</i>		<i>2.647.019</i>		<i>2.514.348</i>
4	Lasten				
4.1	Personeelslasten	2.369.527		2.075.252	
4.2	Afschrijvingen	52.874		47.057	
4.3	Huisvestingslasten	161.884		159.152	
4.4	Overige lasten	211.991		199.251	
	<i>Totaal lasten</i>		<i>2.796.276</i>		<i>2.480.712</i>
	<i>Saldo baten en lasten *</i>		<i>-149.257</i>		<i>33.636</i>
6	Financiële baten en lasten				
6.1	Financiële baten	77		126	
6.2	Financiële lasten	-		-	
	<i>Saldo financiële baten en lasten</i>		<i>77</i>		<i>126</i>
	Resultaat na belasting *		-149.180		33.762
9	Resultaat aandeel van derden		-		-
	Totaal resultaat *		-149.180		33.762

*(- is negatief)

Resultaatbestemming:

Toevoeging Algemene reserve Privaat	33.573	(schoolbankrekeningen)
Onttrekking Algemene reserve Publiek	-181.688	
Onttrekking Nulmeting	-1.065	
	<u>-149.180</u>	

D6 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018 PER KOSTENPLAATS

Kpl 11CJ/Goede Herderschool

		2018		2017	
		€	€	€	€
3	Baten				
3.1	Rijksbijdragen OCW	1.583.626		1.414.554	
3.2	Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	104.566		98.670	
3.5	Overige baten	102.594		88.477	
	<i>Totaal baten</i>		<i>1.790.786</i>		<i>1.601.701</i>
4	Lasten				
4.1	Personeelslasten	1.629.371		1.399.818	
4.2	Afschrijvingen	29.130		26.839	
4.3	Huisvestingslasten	111.879		106.655	
4.4	Overige lasten	119.622		121.347	
	<i>Totaal lasten</i>		<i>1.890.002</i>		<i>1.654.659</i>
	<i>Saldo baten en lasten *</i>		<i>-99.216</i>		<i>-52.958</i>
6	Financiële baten en lasten				
6.1	Financiële baten	4		1	
6.2	Financiële lasten	-		-	
	<i>Saldo financiële baten en lasten</i>		<i>4</i>		<i>1</i>
	Resultaat na belasting *		-99.212		-52.957
9	Resultaat aandeel van derden		-		-
	Totaal resultaat *		-99.212		-52.957

*(- is negatief)

Resultaatbestemming:

Toevoeging Algemene reserve Privaat	1.898	(schoolbankrekeningen)
Onttrekking Algemene reserve Publiek	-100.672	
Onttrekking Nulmeting	-438	
	<u>-99.212</u>	

D6 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018 PER KOSTENPLAATS

Kpl /Bestuur

		2018		2017	
		€	€	€	€
3	Baten				
3.1	Rijksbijdragen OCW	490.266		397.049	
3.2	Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	71.670		61.807	
3.5	Overige baten	110.037		80.434	
	<i>Totaal baten</i>		<i>671.973</i>		<i>539.290</i>
4	Lasten				
4.1	Personeelslasten	449.741		417.283	
4.2	Afschrijvingen	37.849		34.386	
4.3	Huisvestingslasten	49.978		32.963	
4.4	Overige lasten	92.954		43.449	
	<i>Totaal lasten</i>		<i>630.522</i>		<i>528.081</i>
	<i>Saldo baten en lasten *</i>		<i>41.451</i>		<i>11.209</i>
6	Financiële baten en lasten				
6.1	Financiële baten	2.606		8.589	
6.2	Financiële lasten	-		-	
	<i>Saldo financiële baten en lasten</i>		<i>2.606</i>		<i>8.589</i>
	Resultaat na belasting *		44.057		19.798
9	Resultaat aandeel van derden		-		-
	Totaal resultaat *		44.057		19.798
*(- is negatief)					
<u>Resultaatbestemming:</u>					
	Toevoeging Algemene reserve Publiek		27.293		
	Toevoeging P & A Arbo		16.765		
			<u>44.057</u>		

D6 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018 PER KOSTENPLAATS

Kpl Peuterspeelzaal Kastanjeplein

		2018		2017	
		€	€	€	€
3	Baten				
3.1	Rijksbijdragen OCW	-	-	-	-
3.2	Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	250.203		234.316	
3.5	Overige baten	1.797		-	
	<i>Totaal baten</i>		252.000		234.316
4	Lasten				
4.1	Personeelslasten	180.170		180.188	
4.2	Afschrijvingen	-		-	
4.3	Huisvestingslasten	7.007		7.414	
4.4	Overige lasten	70.603		29.145	
	<i>Totaal lasten</i>		257.780		216.747
	<i>Saldo baten en lasten *</i>		-5.780		17.569
6	Financiële baten en lasten				
6.1	Financiële baten	20		111	
6.2	Financiële lasten	-		-	
	<i>Saldo financiële baten en lasten</i>		20		111
	Resultaat na belasting *		-5.760		17.680
9	Resultaat aandeel van derden		-		-
	Totaal resultaat *		-5.760		17.680

*(- is negatief)

D6 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018 PER KOSTENPLAATS

Kpl Peuterspeelzaal Emma

		2018		2017	
		€	€	€	€
3	Baten				
3.1	Rijksbijdragen OCW	-	-	-	-
3.2	Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	211.716		202.657	
3.5	Overige baten	-		-	
	<i>Totaal baten</i>		<i>211.716</i>		<i>202.657</i>
4	Lasten				
4.1	Personeelslasten	133.189		136.789	
4.2	Afschrijvingen	-		-	
4.3	Huisvestingslasten	4.334		4.473	
4.4	Overige lasten	67.518		21.155	
	<i>Totaal lasten</i>		<i>205.041</i>		<i>162.417</i>
	<i>Saldo baten en lasten *</i>		<i>6.675</i>		<i>40.240</i>
6	Financiële baten en lasten				
6.1	Financiële baten	111		327	
6.2	Financiële lasten	-		-	
	<i>Saldo financiële baten en lasten</i>		<i>111</i>		<i>327</i>
	Resultaat na belasting *		6.786		40.567
9	Resultaat aandeel van derden		-		-
	Totaal resultaat *		6.786		40.567

*(- is negatief)

D6 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018 PER KOSTENPLAATS

Kpl Peuterspeelzaal de Speeltuin

		2018		2017	
		€	€	€	€
3	Baten				
3.1	Rijksbijdragen OCW	-	-	-	-
3.2	Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	170.715	-	-	-
3.5	Overige baten	-	-	-	-
	<i>Totaal baten</i>		<i>170.715</i>		-
4	Lasten				
4.1	Personeelslasten	86.732	-	-	-
4.2	Afschrijvingen	-	-	-	-
4.3	Huisvestingslasten	2.555	-	-	-
4.4	Overige lasten	61.641	-	-	-
	<i>Totaal lasten</i>		<i>150.928</i>		-
	<i>Saldo baten en lasten *</i>		<i>19.787</i>		-
6	Financiële baten en lasten				
6.1	Financiële baten	-	-	-	-
6.2	Financiële lasten	-	-	-	-
	<i>Saldo financiële baten en lasten</i>		-		-
	Resultaat na belasting *		<i>19.787</i>		-
9	Resultaat aandeel van derden		-		-
	Totaal resultaat *		<i>19.787</i>		-

*(- is negatief)

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het toezichthoudend orgaan van Stichting Protestants-Christelijk Onderwijs
Hillegersberg-Schiebroek

Leidse Schouw 2
2408 AE Alphen aan den Rijn
Postbus 352
2400 AJ Alphen aan den Rijn

T (0172) 78 21 30
alphenaandenrijn@vanreeacc.nl
www.vanreeacc.nl
KvK nr. 64599892

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Protestants-Christelijk Onderwijs Hillegersberg-Schiebroek te Rotterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Protestants-Christelijk Onderwijs Hillegersberg-Schiebroek op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2018;
2. de staat van baten en lasten over 2018; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Protestants-Christelijk Onderwijs Hillegersberg-Schiebroek zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Reikwijdte van de groepscontrole

Stichting Protestants-Christelijk Onderwijs Hillegersberg-Schiebroek staat aan het hoofd van een groep van organisaties. De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Stichting Protestants-Christelijk Onderwijs Hillegersberg-Schiebroek.

De groepscontrole heeft zich met name gericht op de significante onderdelen. Bij de Stichting peuterspeelzalen Hillegersberg-Schiebroek hebben wij zelf controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij (groeps)onderdelen, gecombineerd met aanvulende werkzaamheden op groepsniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1(j) Uitvoeringsregeling WNT

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij geen controlewerkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1 onderdeel j Uitvoeringsregeling WNT. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- bestuursverslag;
- overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het

Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en het toezichthoudend orgaan voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

Het toezichthoudend orgaan is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed

kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
 - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
 - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn
 het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en

- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke punten noodzakelijk was.

Wij communiceren met het toezichthoudend orgaan onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Alphen aan den Rijn, 26 juni 2019

Van Ree Accountants

drs. J. Bergman RA